

وزارت معارف
معینیت انکشاف نصاب تعلیمی، تربیة
معلم و مرکز ساینس
ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی
و تألیف کتب درسی

کتاب معلم رهنمای تدریس هنر صنف ۹

کتاب های درسی مربوط وزارت معارف بوده،
خرید و فروش آن در بازار جداً ممنوع است. با
متخلفین برخورد قانونی صورت می گیرد.

سال چاپ: ۱۳۹۰ هـ. ش.

وزارت معارف

معینیت انکشاف نصاب تعلیمی، تربیة

معلم و مرکز ساینس

ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی

و تألیف کتب درسی

کتاب معلم

رهنمای تدریس هنر

صنف نهم

سال چاپ: ۱۳۹۰ هـ. ش.

مؤلفان:

- محمد غالب الله یار آمر دیپارتمنت آرت و هنر
- سید انور میچنخیل عضو علمی و مسلکی دیپارتمنت آرت و هنر
- محمدظاهر طاہری عضو علمی و مسلکی دیپارتمنت آرت و هنر
- نفیسہ پوپلزی عضو علمی و مسلکی دیپارتمنت آرت و هنر

ایدیت علمی و مسلکی:

- اعضای دیپارتمنت هنر.

ایدیت زبانی:

- محمد عظیم صادقیار
- سید محمود خلیق

کمیته دینی، سیاسی و فرهنگی:

- داکتر عطاء الله واحدیار مشاور ارشد وزارت معارف و رئیس نشرات.
- حبیب الله راحل مشاور وزارت معارف در ریاست انکشاف نصاب تعلیمی.
- مولوی قیام الدین کشاف
- مولوی عبدالوکیل عضو علمی دیپارتمنت تعلیمات اسلامی

کمیته نظارت:

- دکتور اسد الله محقق معین نصاب تعلیمی، تربیہ معلم و مرکز ساینس
- دکتور شیر علی ظریفی مسؤول پروژہ انکشاف نصاب تعلیمی
- معاون سرمؤلف عبدالظاهر گلستانی رئیس عمومی انکشاف نصاب تعلیمی و تألیف کتب درسی

طرح و دیزاین:

رحمت الله غفاری

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سرود ملی

دا وطن افغانستان دی	دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د تورې	هر بچی یې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی	د بلوڅو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو	د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، گوجر دي	پامپریان، نورستانیان
براهوي دي، قزلباش دي	هم ایماق، هم پشه یان
دا هیواد به تل ځلیري	لکه لمر پر شنه آسمان
په سینه کې د آسیا به	لکه زړه وي جاویدان
نوم د حق مودی رهبر	وایو الله اکبر وایو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحيم

پیام وزیر معارف

استادان و معلمان محترم،

تعلیم و تربیه اساس توسعه و انکشاف هر کشور را تشکیل می‌دهد و نصاب تعلیمی یکی از عناصر بنیادی تعلیم و تربیه می‌باشد که مطابق انکشافات علمی و نیازمندی‌های جامعه وضع می‌گردد، واضح است که انکشافات علمی و ضرورت‌های جامعه همواره در حال تطوّر می‌باشد؛ بناءً لازم است نصاب تعلیمی نیز به صورت علمی و دقیق مطابق ایجابات عصر و زمان انکشاف نماید. البته نباید نصاب تعلیمی تابع تغییرات سیاسی، نظریات و تمایلات اشخاص گردد. کتاب رهنمای معلم که امروز در دسترس شما قرار دارد بنابر همین مشخصات تهیه و ترتیب گردیده و با تکیه بر می‌تواند جدید تدریس، فعالیت‌ها و مواد معلوماتی نیز در آن اضافه شده است که یقیناً برای فعال نگاه داشتن شاگردان در عملیۀ تدریس مفید و مؤثر می‌باشد.

امیدوارم محتویات این کتاب که با استفاده از روش‌های آموزش فعال تألیف و تدوین شده است، مورد استفاده شما استادان عزیز قرار گیرد. با استفاده از فرصت از اولیای محترم شاگردان تقاضا بعمل می‌آید تا در تعلیم و تربیه با کیفیت دختران و پسران خود همکاری متداوم نمایند، تا به این وسیله اهداف و آروزهای نظام معارف بر آورده گردد و نتایج و دست آوردهای خوبی برای نسل جوان و کشور ما داشته باشد.

استادان و معلمان گرانقدر ما در تطبیق مؤثر نصاب تعلیمی رسالت و مسؤولیت بزرگ دارند.

وزارت معارف همواره تلاش می‌نماید تا نصاب تعلیمی معارف مطابق اساسات و ارزشهای دین مبین اسلام، نیازمندی‌های جامعه و منافع ملی و وطن‌دوستی با معیارهای جدید علمی ساینس و تکنالوژی انکشاف نماید.

به منظور نیل به این مأمول بزرگ ملی از تمام شخصیت‌های علمی، دانشمندان تعلیم و تربیه کشور و اولیای محترم شاگردان تمنا دارم، تا با ارائه نظریات و پیشنهادات رهنمودی و سودمند خویش مؤلفان ما را در بهبودبخشی بیشتر از پیش تألیف کتب درسی و رهنماهای معلمان یاری نمایند.

از همه دانشمندانی که در تهیه و ترتیب این کتاب سهم گرفته اند، و نیز از مؤسسات محترم ملی و بین‌المللی و سایر کشورهای دوست که در تهیه و ترتیب نصاب تعلیمی جدید، طبع و توزیع کتب درسی و رهنماهای معلمان زمینه سازی و یا همکاری‌های مادی یا معنوی نموده اند صمیمانه اظهار امتنان و قدردانی نموده تداوم همکاری‌های شان را آرزو می‌نمایم.

و من الله التوفیق

فاروق «وردک»

وزیر معارف جمهوری اسلامی افغانستان

فهرست

عنوان.....	صفحه.....
فصل اول: کلیات و معرفی پلان درسی	۱
اهمیت تعلیم و تربیت و رسالت معلمی	۱
اهداف عمومی تعلیم و تربیت در افغانستان	۲
ج- اهداف فرهنگی و هنری	۳
۲-۱- اهداف عمومی دوره متوسطه از صنف ۷ تا ۹	۴
الف: هنرهای خطی ب: هنرهای صوتی ج: هنرهای حرکی	۵
۲-۲- هنر در دوره متوسطه از صنف ۷- تا ۹	۶
۴-۲- اهداف آموزش هنر:	۷
۵-۲- نظر کلی به پروگرام درسی هنر	۸
مفردات دوره متوسطه مضمون هنر صنف نهم	۹
ب- جدول راهنمای تدریس هنر آموزشی صنف نهم	۱۱
۷-۲- اهداف نهایی آموزش هنر	۱۲
۸-۲- لوازم اجرای برنامه درسی هنر	۱۳
ب- ارزیابی به شیوه کاغذ و قلم	۱۴
ج- درجه‌های تقدیر تقریری و تحریری	۱۵
۱- پلان سالانه	۱۶
جدول ۱- پلان سالانه مضمون هنر صنف نهم- ولایات سردسیر	۱۷
جدول ۲- پلان سالانه مضمون هنر صنف نهم - ولایات گرمسیر	۱۸
رنگ	۲۰
دوری و نزدیکی:	۲۳
ابزار هنری:	۲۴
۲-۲ - نقاشی دوره متوسطه:	۲۵
۲-۲- کار دستی	۲۷
مواد و ابزار برای ساختن کار دستی:	۲۸
کار با گل رُس	۲۸
توصیه‌هایی برای کار در صنف:	۲۹
۴-۲- آشنایی با تاریخ هنر	۳۰
نقاشی با لکه‌های رنگی	۳۲
تاریخ هنر افغانستان (معاصر)	۳۴
تاپه کاری با مواد مصنوعی	۳۶

۳۸	شبکه کاری با گل
۴۰	هنر غرب
۴۲	طراحی و نقاشی جنتری
۴۴	هنر معاصر غرب
۴۶	ساختن کاردستی با قطی باطله کاغذی
۴۸	کاپی از نقوش هندسی
۵۰	آشنایی با مؤسسات هنری افغانستان
۵۲	نقاشی از شعر
۵۴	آشنایی به کمپیوتر
۵۶	کاپی از یک میناتوری ساده
۵۸	آشنایی با انواع گلدوزی
۶۰	اجرای یک گلدوزی ساده
۶۲	آشنایی با هنر مندان افغانی
۶۴	تهیه نقش برجسته از آیت قرانکریم
۶۶	استفاده از پروگرام Paint برای نقاشی
۶۸	آشنایی با موزیم‌های ملی افغانستان
۶۹	فهرست منابع

فصل اول: کلیات و معرفی پلان درسی

اهمیت تعلیم و تربیت و رسالت معلمی

دانشمندان هر کدام تعلیم و تربیه را به اشکال مختلف تعریف کرده اند. عده یی تعلیم و تربیه را انتقال، ارزیابی و توسعه میراث فرهنگی گذشتگان به نسل جدید می‌دانند. عده یی نیز تعلیم و تربیه را تشکیل نهایی صفات و قابلیت‌های معین در فرد خوانده اند.

عده یی هم تعلیم و تربیه را آشکارساختن استعدادهای نهفته در فرد یا به بیان روشنتر به فعالیت در آوردن توانایی‌ها و استعدادهای فرد می‌شمارند. بعضی از دانشمندان، تعلیم و تربیه را آماده کردن فرد برای زنده گی کردن در اجتماع معین و آشنا ساختن وی با آداب رسوم، عقاید و افکار خاص می‌پندارند. امروز نظریات مفیدتری در باره ماهیت تعلیم و تربیه بوسیله بعضی دانشمندان ابراز شده است که نقل آن‌ها در این مقدمه از اهمیت خاصی برخوردار است.

بعضی از دانشمندان، تعلیم و تربیه را راهنمایی جنبه‌های متعدد ابعاد وجودی فرد؛ یعنی جنبه‌های جسمانی، عقلانی، عاطفی، اجتماعی، کاری، معنوی، هنری و جنبه‌های اخلاقی می‌دانند. جان دیویی، تعلیم و تربیه را تجدید نظر در تجربیات و تشکیل مجدد آن‌ها به گونه ای که موجبات رشد بیشتری را در فرد فراهم نماید، تلقی کرده است.

همه تعاریف فوق از جهاتی درست اند. اما به تنهایی بسنده نیستند. علما از تعلیم و تربیت شاگردان انتظارات زیادی دارند. آن‌ها از شاگردان انتظار دارند که در کنار فراگیری علم و هنر، با فرهنگ و آداب و رسوم کشور خود آشنا شده به منظور ساز گاری با جامعه و ورود موفقانه با اجتماع، عادات، مهارتها و ذهنیت خاصی را کسب کنند، تا در نتیجه شگوفایی استعدادهای شان بتوانند قابلیت‌های خود را بروز دهند، مهارت‌های کاری و شغلی مورد نیاز را جهت کسب معاش و تأمین نیازهای اقتصادی جامعه یاد بگیرند. از سوی دیگر انتظار می‌رود ابعاد وجودی شاگردان که توسط زیست شناسان، روان شناسان، جامعه شناسان، فلاسفه و علمای اخلاق شناسایی شده است، از طریق پروسه تعلیم و تربیت راهنمایی، رشد و انکشاف یابد.

از نظر علمای اسلام، هدف تعلیم و تربیه، پرورش انسان کامل است. و انسان کامل کسی است که همه ابعاد وجودی او در حد توانایی رشد و تکامل پیدا کند. وظیفه مهم معلمان؛ رشد ابعاد مادی و معنوی شاگردان است. موضوعات مختلف درسی هر کدام به دنبال تحقق پرورش، بعد خاصی از وجودی آدمی است. هدف تعلیم و تربیت، پر کردن ذهن شاگردان از حقایق و واقعیت‌های مختلف نیست. شاگرد خوب الزاماً کسی نیست که معلومات زیادی کسب کرده است، برعکس شاگرد خوب کسی است که توانایی‌های مادی و معنوی او در همه زمینه‌ها رشد پیدا کرده باشد و یاد گرفته باشد که چگونه یاد بگیرد. چنین فردی در تمام عمر در پی آموزش است. پروسه تعلیم و تربیه این نیست که تنها به تربیت نخبگان توجه کند و به بقیه شاگردان بی‌اعتنایی نشان دهد. نظام تعلیم و تربیه مطلوب، پرورش همگان را مورد توجه قرار می‌دهد. تعلیم و تربیه به معنای صحیح آن به تحقق همه اهداف تعلیم و تربیه توجه می‌کند. از سوی دیگر معلم آگاه و وارد به مبانی صحیح تربیتی، در همه دوره‌های تحصیلی به تحقق تمام اهداف عمومی تعلیم و تربیه از طریق فعالیت‌های مختلف درسی و فوق بر نامه یی توجه دارد.

شاگردان در دوره نوجوانی دارای ویژه گی های خاصی خود هستند. در این دوره شاگردان از لحاظ بدنی وارد مرحله جدیدی از تغییرات جسمانی می شوند. ارتباط شاگردان با یکدیگر و گروه همسالان در این دوره شکل مخصوصی به خود می گیرد. آماده گی شاگردان در این دوره برای انجام کارهای اجتماعی و شناخت آداب و رسوم مردم و اقوام مختلف زیادتر از دوره کودکی آنان است نوجوانان در این دوره به لحاظ عاطفی از همسویی با دیگران و انجام کارهای خوب و کمک به دیگران لذت می برند. آن ها دوست دارند که خود به طور مستقل بسیاری از امور مربوط به خویش را انجام دهند. آنان در این دوره، علاقه بیشتری برای درک اسرار عالم و یاد گیری در باره طبیعت و عالم معنا از خود نشان می دهند. ذوق هنری و حس زیبایی شناسی شاگردان در این دوره بیش از دوره طفولیت است نوجوانان علاقه دارند که احساسات درونی خود را به اشکال مختلف بیان کنند. آنها فرصت های مختلفی را برای آموزش فراهم می کنند. این فرصت ها همواره متعادل و خوشایند معلم نیست؛ اما از اهمیت تربیتی بالایی برخوردارند. یک معلم آگاه توجه دارد که از این فرصت ها برای رشد ابعاد و جود شاگردان خود در زمینه های مختلف هنری، علمی، اجتماعی، اخلاقی، عاطفی، دینی، جسمانی و عقلانی استفاده بسیار نماید.

اهداف عمومی تعلیم و تربیت در افغانستان

اهداف عمومی تعلیم و تربیه در افغانستان بادر نظر داشت جامعه افغانی و انکشاف همه جانبه علم و دانش در جهت تعلیم و تربیه برای افراد آن ضروری پنداشته می شود. نکات ذیل شاخص های تعلیم و تربیه می باشد.

الف - اهداف اعتقادی و اخلاقی

- تقویة ایمان و اعتقادو اساسات دین مقدس اسلام و عمل به آن توسعه بینش اسلامی عاری از افراط و تفریط مبتنی بر تعلیم قرآنی و سنن پیامبر (ص).
- ایجاد روحیه نظم و دسیپلین و رعایت ارزشهای قانون.
- تقویة روحیه درک مسؤولیت در برابر ارزشهای تعلیمی، تربیتی، و اجتماعی.

ب - اهداف علمی و آموزشی

- در نتیجه پروسه های آموزشی که به وسیله نصاب تعلیمی و سایر فعالیت های ماورای نصاب تعلیمی صورت می گیرد. شاگردان دانش اساسی و لازمی را کسب ومهارت های عالی تر فکری را انکشاف خواهند داد؛ بنابر این اهداف مهم علمی و آموزشی زیر در نظر گرفته شده است.
- کسب و تقویة مهارت های آموزشی از قبیل: شنیدن، سخن گفتن، خواندن، نوشتن، به کار بردن اعداد و حسن خط در زبان های رسمی و خارجی.
 - آموختن مهارت های آموزش: انکشاف استعدادها برای ارزیابی خودی در پروسه های آموزش و نتایج حاصل از آن.
 - تقویة قابلیت تفکر، تعمق، مطالعه، تحقیق و ابتکار در زمینه های علمی، هنری، فرهنگی و فنی.
 - آموزش علوم، فنون تکنالوجی معاصر و کسب مهارت های فردی و اجتماعی مورد نیاز.
 - کسب مهارت جهت حل معضلات و پرابلم های فردی و اجتماعی.

ج- اهداف فرهنگی و هنری

- شناخت فرهنگ و هنر چون (صنایع دستی، سوزن دوزی خامکدوزی، بافت، مهندسی، رسامی، خطاطی، نقاشی، تزیین خانه و موزاییک)، هنرهای سالم جهانی و نیز پرورش و رهنمایی ذوق و استعداد های هنری و زیبایی شناسی.
- آگاهی از تاریخ و فرهنگ و تمدن ملی و اسلامی افغانستان و جهان.
- حفظ اصالت و انکشاف فرهنگ، آداب و سنن پسندیده جامعه افغانستان.
- انکشاف مهارت های هنری از طریق تمرین و فعالیت انفرادی و جمعی.

د- اهداف مدنی و اجتماعی

- تعقیب اهداف ذیل در انکشاف موقت شاگردان بحیث اعضای یک فامیل، محل، منطقه، اجتماع ملی و بین المللی کمک خواهد کرد.
- تقویۀ روحیۀ برادری، تعاون، صلح، عدالت اجتماعی، همبستگی ملی و بین المللی.
- انکشاف حس خیر خواهی و ارتقای فضایل اخلاقی، ضدیت با جنگ و دهشت افگنی و قتل انسان به ناحق و مبارزه با مواد مخدر.
- تقویۀ روحیۀ احترام به قانون و رعایت آن، حمایت از حقوق قانونی همگانی بدون در نظر داشت قوم، جنس، سن، موقف اقتصادی اجتماعی، وابستگی سیاسی و امثال این ها.
- انکشاف روحیۀ مشارکت در فعالیت های دینی، هنری، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی.
- تقویۀ روحیۀ انتقاد و انتقاد پذیری، حوصله مندی و احترام به آراء، اندیشه ها و افکار دیگران.
- رشد و انکشاف روحیۀ احترام به شخصیت افراد و رعایت آداب معاشرت در روابط اجتماعی.
- ایجاد روحیۀ حل مسالمت آمیز اختلافات و بر خوردها به طور صلح آمیز و سازنده.
- ایجاد روحیۀ استفاده از تجارت و دستاوردهای علمی و تخیلی جامعه بین المللی.
- تقویت روحیۀ احترام به کرامت انسانی و دانستن اساسات حقوق بشر.
- رشد روحیۀ احترام به مقام انسانی زنان و حمایت از حقوق آنان.
- تقویت روحیۀ رعایت حقوق بزرگان، همسایه گان، هموطنان و موازین جامعه مدنی.

ه- اهداف اقتصادی

- درک ضرورت انکشاف اقتصادی جامعه و ارتباط آن با اقتصاد خانواده.
- درک ارزش و اهمیت کار و تقویۀ روحیۀ اشتغال در مشاغل مفید.
- ایجاد روحیۀ صرفه جویی، قناعت و پرهیز از اسراف و تجمل گرایی.
- شناخت منابع اقتصادی کشور و شیوه های مناسب استخراج و استفاده از آن ها و پرورش روحیۀ حراست از اموال و دارای های عامه.

۲-۱- اهداف عمومی دوره متوسطه از صنف ۷ تا ۹

۱- شاگردانی که دوره ابتدایی را موفقانه سپری نمایند، طبق خواش خود شامل این دوره تعلیمی و تربیتی می‌شوند.

۲- اهداف این دوره انتخاب مسیرهای مختلف زنده گی مطابق با استعداد و علاقه شاگردان و با در نظر داشت ضرورت‌ها و امکانات کشور می‌باشد.

هدف کلی این دوره را به قرار زیر می‌توان در نظر داشت:

۱. تقویت دستاوردهای تعلیمی و تربیتی دوره‌های گذشته و آمادگی برای دوره بعدی.
۲. توسعه معلومات و تعمق و کار عملی در مسایل دینی، اخلاقی و مبانی اعتقادی و آشنایی مزید با دانش اسلامی.
۳. انکشاف روحیه خود شناسی به منظور معرفت بیشتر با خداوند (ج).
۴. تشخیص استعداد های شاگردان در رشته‌های مختلف درسی.
۵. گسترش معلومات و انکشاف حس کنجکاوی شاگردان در باره محیط زیست، قوانین طبیعت، علوم و تجارب پیشرفته بشری که با مفاهیم و سایل و اساسات ساینس استوار باشد.
۶. انکشاف متوازن آموزش زبان‌های رسمی کشور، تقویت زبانهای مادری و زبانهای خارجی و انکشاف سوئیة علمی شاگردان در افاده مرا مها به صورت تحریری و شفاهی.
۷. انکشاف روحیه اخوت، تعاون صلح و همبستگی ملی، ضدیت با جنگ غیر مجاز و قتل‌های ناحق، مبارزه با مواد مخدر و نفی انواع تبعیض و تعصب و سمت دهی شاگردان در راستای رقابت‌های سالم در کارها و فعالیت‌های شایسته.
۸. رشد مهارت‌های تصمیم گیری شاگردان برای انتخاب شغل مطابق با ذوق، علاقه و استعداد آنها.
۹. پرورش روحیه مسؤولیت پذیری و انکشاف معلومات شاگردان در فعالیت‌های دینی، هنری، فرهنگی و اجتماعی.
۱۰. پرورش علاقه شاگردان به کار، سعی و تلاش در جهت فراهم ساختن زمینه‌های علمی آن.
۱۱. انکشاف مهارت‌های سنجش خودی در پروسه‌های آموزشی.
۱۲. مواظبت از صحت جسمی خویش.

۲- معرفی برنامه درسی هنر.

۲-۱ هنر چیست؟

از برداشت و احساس اشخاص متفاوت تعریف‌های مختلف در زمینه هنر ابراز و ارائه شده است. مردم مطابق توان و استعداد علمی و هنری، ذوق و میل شخصی، فلسفی، اجتماعی و سیاسی این کلمه را تعبیر و تفسیر کرده اند.

کلمه هنر در سانسکرت از دو کلمه (هو) به معنای نیک یعنی هر چیزی خوب و نیک که داری فضایل و کمالات است و (نر) یا (نره) به معنای زن و مرد تشکیل شده است. این کلمه به ز بان دری وارد شده است و در

اوستا به شکل (هونر) آمده است که از صفات اهورا مزدا به معنای نیک و خوب است. پس از دوره اسلامی به صورت (هنر) و به معنای انسان کامل و فرزانه و هم به معنای کمال و فضیلت آمده است. در دایرة المعارف به فعالیت‌های مانند: نقاشی؛ طراحی، گرافیک، معماری، موسیقی، شعر، تیاتر و سینما را هنر می‌گویند.

یک تعریف قاطع و یک جانبه قناعت اشخاص متفکر و مبتکر را فراهم کرده نمی‌تواند به این ارتباط چند جمله از نظرها و تعریف‌های اشخاص مختلف در باره هنر مختصراً نگاشته می‌شود.

۱- تبارز قدرت خلافة انسان و برداشت او از محیطش که آن را با نیکو ترین وجه ادا نماید، هنر است.

۲- هنر عبارت از زیبایی شناسی است.

۳- هنر عامل بزرگ پرورش فکری و تکامل نفسانی و اخلاقی است.

۴- هنر پدیده است اجتماعی که در بطن اجتماع زاده می‌شود.

۵- هنر عبارت از زنده گیست و زنده گی بدون هنر بقایی نخواهد داشت.

۶- هنر پیام صلح یک نسل به نسل دیگر است.

۷- هنر برای ارواح نا آرام و خشمگین داروی مسکنی است.

۸- هنر مجموعه درک احساس در بشر است.

بخش‌های هنر: هنر که زاده دیدن، تفکر، برداشت و احساس انسان از محیطش می‌باشد به سه بخش وسیع و عمده، تقسیم می‌شود.

الف: هنرهای خطی ب: هنرهای صوتی ج: هنرهای حرکی.

هنرهای خطی: شامل نقاشی، رسامی، خطاطی، حکاکی، مینیاتوری، گرافیک و مهندسی می‌باشد. هر فعالیت هنری که توسط نقطه، خط و رنگ بنا می‌شود و به روی یک سطح یا صفحه طرح و دیزاین می‌گردد ارتباط به هنر خطی دارد که نقاشان، خطاطان، طراحان، مهندسان در این گروه شامل اند.

هنرهای صوتی: هنرهای صوتی عبارت از کشیدن آواز است چه از حنجره یک انسان و یا از آله موسیقی که فقط منظور از تولید صوت باشد، در زمره هنرهای صوتی محسوب میشود که به اساس آن ما همه آواز خوان‌های خوش آواز و نوازنده گان خوش نواز را هنرمند خطاب می‌کنیم.

هنرهای حرکی: این گروه از هنرها فقط به حرکت ارتباط دارد؛ مانند: تیاتر یعنی اکت و تمثیل در امه‌ها، تحقق بخشیدن نمایش نامه‌های تمثیلی، اتن ملی، و حرکات موزون سرکس، اکروباتیک، جمناستیک‌های زیبا و نمایشات مانند: آب بازی و دیگر نمایشات و حرکاتی که جنبه علمی تربیوی و مسلکی داشته باشد.

۲-۲- هنر در دوره متوسطه از صنف ۷- تا ۹

از بین سه گروه هنرهای یاد شده، رشته‌های نقاشی و کاردستی که مورد علاقه زیاد شاگردان دوره متوسطه است و شرایط اجرای آن در مکاتب مهیا است، انتخاب و در پروگرام گنجانده شده است. در کنار این رشته‌ها شاگردان با هنرها و هنرمندان کشور آشنا می‌شوند. همچنین نگاهی کلی و گذرا بر سیر هنر در تاریخ جهان نیز آگاهی حاصل می‌نمایند.

۲-۳- اهمیت آموزش هنر

تدریس مضمون هنر، به عنوان یک فن حیاتی و مسلکی از یک منظر باعث پرورش قوای تخیل، دقت، تمرکز حواس، رشد ذهنی و مهارت‌های تفکر است، حس زیبا شناسی را پرورش می‌دهد و باعث ایجاد آرامش و تأمین صحت روانی فرد می‌شود. از نظر دیگر مضمون آرت متمم و مکمل سایر مضامین ساینس و علوم اجتماعی است. اهمیت تعلیم هنر منحصراً یک جزء ضروری تربیت اطفال و نوجوانان در کلیه نقاط جهان به صفت یک حق مسلم قبول شده است. تدریس هنر برای شاگردان برای این منظور است که به شاگردان حق آن داده شود تا عواطف و تخیلات خود را آزادانه از طریق استعمال رنگ، خط، شکل، کارهای دستی، نطق و بیان، موسیقی و حرکات بدنی ترسیم و مجسم نمایند، در پهلوی آن نیروی ابتکار و ابداع در آن‌ها انکشاف یافته در بهتر ساختن اوضاع اجتماعی و اقتصادی محیط زیست شان تأثیر گذار مثبت و مطلوب باشند: بناءً هدف تدریس این مضمون اجتماعی و مفید در سویه‌های ابتدایی، ثانوی، دوران کودکی و جوانی بیشتر محسوس بود؛ فلذا در تعلیم و تربیه آن سعی و کوشش بیشتر تأکید شده است.

فعالیت‌های هنری ذهن شاگردان را برای بهتر آموختن و اكمال اهداف تمام مضامین شامل نصاب تعلیمی انکشاف بخشیده، حس ابتکار، تقویة قوه بینش، اعتماد به نفس، زیبایی شناسی و علاقه مندی شاگردان را با محیط زیست شان تقویت بخشیده، جرأت شان را برای استعمال اشیاء و لوازم در پهلوی مهارت‌های ضروری بهتر ساخته، اشخاص را با استعداد متفکر و معتقد به خود شان ببار می‌آورد که در ساحت کار و فعالیت‌های روزمره اجتماعی و سعت نظر بیشتری را کسب نموده، در اجرا و تعمیق فعالیت‌های مربوط و انجام داده خود اشخاص مفید و مقنع می‌باشد. چون در تعلیم و تربیه جوامع عصر حاضر فعالیت‌های هنری شکل حیاتی را به خود اختیار نموده؛ بنابر این هر آنچه به حیات ما، زنده گی روزمره ما و بالاخره رشد و انکشاف استعدادهای جوانان و اطفال ما رابطه داشته باشد، طبعاً احتیاج شدید به تدریس و تقویة آن احساس می‌گردد.

۴-۲- اهداف آموزش هنر:

از مطالعه مفردات مضمون هنر بر می‌آید که تربیه هنری ممد خوب و موثر جهت تفکیک و شناخت خوب و بد، زیبا و زشت بوده با مراعات تسلسل منطقی در نصاب تعلیمی می‌باشد که اهداف آن مثبت است. هنر با افاده‌های شکلی و تصویری متون عموم مضامین با مؤثریت اهمیت دارد که ضرورت هر مضمون است.

الف- مقاصد کلی آموزش هنر

نتایج تعلیمی مضمون هنر (اهداف عمومی هنر)

بعد از تدریس مضمون هنر از شاگردان چنین انتظار می‌رود:

- احساس و درک عظمت خداوند^(ع) در پیدایش کاینات و آنچه در آن است.
- درک مهارت‌های اساسی برای کارهای هنری.
- آشنایی با میراث‌های فرهنگی ملی و غنی سازی ارزشهای هنری و فرهنگی کشور و جهان.
- احساسات روانی و آشنایی فکری شاگردان با هنر.
- احساس و توانایی حل پرابلمهای خودی و پیش آمده.
- تقویه توازن فکری شاگردان در درک خوب و بد راجع به حیات روزانه آنها.
- تقویه حصول زمینه رشد استعدادهای شاگردان راجع به ضرورت‌های حیاتی روزانه آنها.
- احساس وطن دوستی، هنر دوستی، فرهنگ دوستی از طریق مناسبات دینی، هنری و فرهنگی.
- سهم گیری شاگردان در آبادی کشور شان از طریق فعالیت‌های هنری.
- استفاده از مواد ساده محیطی عصری پیشرفته جهان.

ب: اهداف آموزشی درس هنر در دوره اول متوسطه (صنوف هفتم، هشتم و نهم) بعد از تدریس مضمون هنر از شاگردان انتظار می‌رود که:

- کسب مهارت‌های اساسی برای انجام کارهای هنری.
- احساس و درک عظمت خداوند^(ع) در پیدایش طبیعت و کاینات.
- آشنایی با تحقیقات علمی و غنی سازی پدیده‌های هنری و فرهنگی افغانستان و جهان.
- احساسات روانی و آشنایی فکری شاگردان.
- احساس حل پرابلم‌های خودی.
- تقویه توازن فکری شاگردان و درک خوب و بد راجع به حیات روزانه آنها.
- تقویه حصول زمینه رشد استعدادهای شاگردان راجع به ضرورت‌های حیاتی روزانه آنها.
- تصمیم گیری لازم در حل مشکلات پیش آمده.
- احساس وطن دوستی، هنر دوستی، فرهنگ دوستی از طریق مناسبات دینی هنری و فرهنگی.
- سهم گیری شاگردان در آبادی وطن با فعالیت‌های هنری.
- استفاده از مواد ساده محیطی و عصری پیش رفته جهان.

با در نظر داشت اهدافی که در بالا ذکر شده، شاگردان باید تحت این شرایط مضمون هنر را فرا گیرند تا بتوانند مشکلات روزانه هنری خویش را رفع نمایند و معلم نیز متوجه باشد که از چوکات فوق نه فراتر رود و نه باز ماند.

۵-۲- نظر کلی به پروگرام درسی هنر

هنر به عنوان مضمون مستقل در کنار سایر مضامین صنوف مختلف قرار دارد که در پلان تعلیمی دوره اول ثانوی (متوسطه، از صنف ۷- تا ۹) هفته ای یک ساعت به آن اختصاص داده شده است.

مفردات مضمون هنر و تدریس آن در صنف ۹ باید طوری ترتیب شده باشد که شاگردان بتوانند تجربه‌های ارزشمند هنری به دست آورند. شاگردان باید با دقت، تمرین و تکرار، کاوش و تداوم را یاد بگیرند که چگونه یک اثر هنری را درک کنند: چگونه یک اثر هنری را ایجاد کنند و چگونه در باره یک اثر هنری قضاوت کنند. فعالیت هنری باید برای شاگردان معنا دار و لذت بخش باشد تا با علاقه مندی آن را انجام دهند و بتوانند تجربه‌های حاصل از آن را در خارج از صنف و در زنده گی خود به کار ببرند.

با مشاهده آثار هنری گذشته و حال تجربه‌های بصری خود را تقویت ببخشند و درک آنها از ظرایف آثار هنری بیشترشود. همچنین تأثیر پیشرفت تمدن و تکنولوژی را می‌توانند در هنر دریابند.

فعالیت‌های آموختن هنری؛ مانند: یک مسأله برای شاگردان طراحی می‌شوند که انگیزه درونی آنها را برای تولید آثار هنری فعال کند. آنها را به فکر وادارد تا برای انتخاب و پرورش مفکوره خود انتخاب ابزار و روش کار تصمیم بگیرند. از این تصمیم گیری‌ها کمک میگیرند تا برای مسایل و مشکلات حیات روزانه، بهتر آماده شوند؛ بنابراین این می‌توان گفت که هنر به چهار رکن اساسی: زیبایی شناسی، تاریخ هنر، تولید هنری و نقد هنری استوار است. هر چهار رکن با ارزش و همسان در فعالیتهای هنری شاگردان مطرح می‌شود و نقش خود را باز می‌کند. در طی انجام فعالیت‌های هنری و مشاهده‌های شاگردان بر مبنای این چهار رکن تربیت هنری انکشاف می‌یابد.

۶-۲- عناوین آموزشی هنر در صنف نهم

موضوعات آموزشی درس هنر صنف نهم از مفردات مضمون هنر دوره اول ثانوی (متوسطه، از صنف ۷ تا ۹) به دست آمده است.

در جدول الف- موضوعات آموزشی درس هنر، جدول وسعت و توالی مفاهیم، دانش‌ها و مهارت‌های درس هنر و در جدول ب- راهنمای تدریس موضوعات آموزشی صنف نهم ملاحظه میشود.

موضوعات هنری باید برای شاگردان دارای معنا و لذت بخش باشد تا با علاقه مندی آن را انجام دهند و بتوانند تجربه‌های حاصل از آن را در خارج از صنف و زنده گی خود به کار ببرند با مشاهده آثار هنری گذشته و حال تجربه‌های بصری خود را تقویت ببخشند و درک آنها از ظرایف آثار هنری بیشترشود. همچنین تأثیر پیشرفت تمدن و تکنولوژی را در هنر درمی یابند.

مفردات دوره متوسطه مضمون هنر صنف نهم

۵ - ۲ موضوعات آموزشی هنر در صنف نهم

الف- عناوین آموزشی و جدول وسعت و توالی مفاهیم

محتور عمومی مضمون	محورهای فرعی عناوین	تدریج مفاهیم	دانش	مهارت
رسم و تصویر	طبیعت	<ul style="list-style-type: none">• نقاشی طبیعت ساکت.• نقاشی طبیعت زنده.	<ul style="list-style-type: none">• آشنایی با اصول موضوعات طبیعت ساکت.• آشنایی با اصول موضوعات طبیعت زنده.	<ul style="list-style-type: none">• یک موضوع را مرتب می کنند برای نقاشی طبیعت ساکت.• استفاده از طبیعت در کارهای هنری.• با استفاده از مواد رنگی گوناگون برای نقاشی موضوعات از طبیعت ساکت و زنده.
	طراحی و کار دستی	پایه های طراحی	<ul style="list-style-type: none">• به کار گیری تون رنگی برای رنگ آمیزی مساحتها و شکلهای.•• با استفاده از اصول و پایه های طراحی بر ای تصمیم گیری در اشکال هنری حاوی ارزشهای زیبایی و کاری.•• طراحی کردن پوسترهای تبلیغاتی.	<ul style="list-style-type: none">• آشنایی با ارزشهای تون رنگی.• ملاحظه نسبت و تناسب شکل ها.• آشنایی با تناسب بین اشکال.
	اصول طراحی	نسبت و تناسب	<ul style="list-style-type: none">• آشنایی با وسایل تکنالوژی عصری برای عناصر هنری.• آشنایی با پایه های هنر ملی.	<ul style="list-style-type: none">• بکار گیری طراحی در کارهای هنر ملی.• بکارگیری از وسایل بخاطر کندن کاری و سوزاندن چوب در آثار هنری.
	گرافیک	پوسترهای تبلیغاتی		
	کارهای دستی			

رسم	تزئینات	<ul style="list-style-type: none"> • کندن کاری چوب • سوزاندن چوب • کندن کاری روی گچ، مرمر و شیشه. • شکل دادن خاک‌های رنگی • تزئینات اسلامی و عناصر آن. 	<ul style="list-style-type: none"> • آشنایی با معنی رنگ‌های شفاف و پر رنگ. • آشنایی با رنگ‌های هنر اسلامی • آشنایی با امکانات خطوط در نقاشی و (سکیچ) 	<ul style="list-style-type: none"> • انجام یک کار هنری که در آن شفافیت و پرنگی به مشاهده رسد. • استفاده از رنگها در هنر اسلامی. • با استفاده از امکانات خطوط در نقاشی شکلها (سکیچ) بدون تفصیل. • استفاده از خطوط در رسمها و نقاشی.
تاریخ هنر	<p>هنر تمدن ما قبل از اسلام</p> <p>هنر در افغانستان</p> <p>هنر عصر حاضر</p>	<ul style="list-style-type: none"> • هنر یونانی. • هنر رومانی. • هنرمندان افغانستان و مکاتب هنری در افغانستان. • مکاتب هنر عصر حاضر. 	<ul style="list-style-type: none"> • آشنایی با هنر و فرهنگ یونانی. • آشنایی با هنر و فرهنگ رومانی. • آشنایی با هنرمندان افغانستان و آثار هنری ایشان. • آشنایی با مکاتب هنری عصر حاضر: • عصر نهضت. • کلاسیک. • کلاسیک نو. • واقعی. • تعبیری. • کولاز(جابه جا کردن) قرار دادن رنگها و اشیاء پی یک دیگر. 	<ul style="list-style-type: none"> • تحلیل و بررسی هنر و فرهنگ یونانی. • تحلیل و بررسی هنر و فرهنگ رومانی. • جستجو در مورد بیوگرافی و اثر هنری هنرمندان افغانستان. • مشاهدات از مهمترین مدارس هنری افغانستان • مشاهده یکی از مکاتب هنری و نتیجه بررسی آن را بنویسد. • مقایسه بین کارهای انتخابی از عصر نهضت. • مقایسه بین کارهای انتخابی از هنر عصر حاضر.
هنر و کمپیوتر	انترنت برنامه نقاشی	<ul style="list-style-type: none"> • بررسی در باره عکس‌های هنری. • ابزار برنامه نقاشی • بکار گیری یک تابلو ساده نقاشی با استفاده از برنامه نقاشی. 	<ul style="list-style-type: none"> • شناسایی با ابزار نقاشی در کمپیوتر. • آشنایی با راه‌های جستجوی موضوعات مختلف در اینترنت. 	<ul style="list-style-type: none"> • استفاده از ابزار برنامه نقاشی و طراحی در کمپیوتر. • پیدا کردن موضوعات مختلف از اینترنت. • برقراری رابطه با دیگران از طریق اینترنت. • استفاده از اینترنت بطور صحیح.

ب- جدول راهنمای تدریس هنر آموزشی صنف نهم

شماره درس	عنوان درس	عملی	نظری	تعداد ساعات
۱	نقاشی با لکه‌های رنگی	*	*	۱
۲	تاریخ هنر افغانستان (معاصر)	*	*	۲
۳	تاپه کاری با مواد مصنوعی	*	*	۱
۴	شبکه کاری با گل	*	*	۲
۵	هنر غرب	*	*	۱
۶	طراحی و نقاشی جنتری	*	*	۲
۷	هنر معاصر غرب	*	*	۲
۸	ساختن کاردستی با قطی با طله کاغذی	*	*	۲
۹	کاپی از نقوش هندسی	*	*	۲
۱۰	آشنایی با مؤسسات هنری افغانستان	*	*	۱
۱۱	نقاشی از شعر	*	*	۱
۱۲	آشنایی با کمپیوتر	*	*	۱
۱۳	کاپی از یک میناتور ساده	*	*	۲
۱۴	آشنایی با انواع گلدوزی	*	*	۱
۱۵	اجرای یک گلدوزی ساده	*	*	۲
۱۶	آشنایی با هنرمندان افغانستان	*	*	۱
۱۷	تهیه نقش برجسته از آیت قرآنی	*	*	۲
۱۸	استفاده از پروگرام PAINT برای نقاشی در کمپیوتر	*	*	۲
	آشنایی با موزیم‌های ملی			
	فهرست منابع	جمع		۲۸ ساعت

۷-۲- اهداف نهایی آموزش هنر

آموزش هنر را می‌توان با فعالیت‌هایی از طریق به کار گیری‌های ذیل انجام داد.

الف - تدریس مستقیم هنر

معلم محترم می‌تواند از طریق این روش مفاهیم (اصطلاحات)، معلومات نظری و متن‌های وارده در کتاب درسی را تدریس نماید. و این روش از طریق یک سخنرانی کوتاه و نمایش مسلسل برای بعضی از مهارت‌ها عملاً انجام یابد. معلم محترم می‌تواند بعضی از سؤالها را مطرح و آن را با شاگردان مباحثه کند.

ب- آموزش در کار گروهی

معلم محترم می‌تواند از طریق این روش به شاگردان در تعلیم آموزش هنر از طریق گروه‌ها جهت تقویت نقش آنان در همکاری با اعتماد متقابل فعالانه کمک کند و تعدادی از مهارت‌های هنری را در یک ساعت درسی اجرا نماید و هم چنین معلم محترم می‌تواند کارهای گروهی را با شرکت گروه‌های از شاگردان عملاً انجام بدهد.

ج- روش گفتگو حل مشکلات

این استراتیژی و یا روش از مناسب ترین روش‌ها برای انجام فعالیتها و ایجاد کارهای هنری به شمار می‌رود و آن عبارت از: جستجو در اشکال طبیعت، رنگها، خطوط، مساحتها و سایه‌های آن در طبیعت می‌باشد. جهت تربیت عناصر کار هنری تجربه کردن و به کار گیری جاگزین‌ها و راه حل‌ها و همچنین انتخاب موضوعات و تفکر و روشهای تعبیر می‌باشد.

د - روش فعالیت‌های پروژه یی (یک کار)

معلم از طریق این روش جهت تولید کارهای بزرگ هنری که در مکتب و جامعه محلی پیروی میکند. مثال: اجرای پروژه‌های بزرگ مانند: ترسیم دیوارها، کارهای ساختمانی و غیره. هم چنین به وسیله این روش می‌توان بازدید علمی در یکی از کارگاههای تولید پدیده هنری در تنظیم مطالعات و پژوهش درباره آن انجام داد. این روش استقلالیت شاگردان را تقویت می‌بخشد و به آنان مسئولیت، کسب مهارت‌های گوناگون زنده گی را می‌دهد.

هـ - روش تفکر انتقادی

با این روش زمینه برای شاگردان جهت بکار گیری مهارت‌های عالی معرفتی ایجاد می‌شود؛ مانند: ترکیب، تصحیح، ارزیابی و تفکر عمیق در حل پرابلم‌ها و همچنین گذاشتن فرضیه‌ها و سؤال‌های جایگزینی راه حل‌ها، و طرح ریزی‌ها به شاگردان فرصت می‌دهد که مهارت‌های تفکر را از طریق ملاحظه، طبقه بندی، تصنیف، قیاس، ارتباط، پیش بینی و تجربه کردن انکشاف بدهد.

نقش معلم در این روش پرسیدن در باره این مهارت‌ها تحکیم اعتماد خود شاگردان نهفته است.

و- روش نمایشی

با این روش معلم محترم به نشان دادن یک شکل طبیعی یا دست ساخته انسان، یک تصویر یا یک وسیله، مفاهیمی را به شاگردان آموزش می‌دهد و اطلاعاتی به آن‌ها می‌دهد تا برای شروع فعالیت هنری آماده شوند.

ح- روش توضیحی

با این روش معلم محترم در مورد یک مفهوم، (نقاشی) وسیله یا روش اجرای یک فعالیت برای شاگردان توضیح می‌دهد و آنها را با روش کاربرد آن مفهوم یا وسیله و شروع فعالیت هنری آشنا می‌سازد.

۸-۲- مواد لازم برای عملی ساختن پروگرام درسی:

الف- ارتباط با طبیعت

هر آن چه در طبیعت وجود دارد، زمین، آسمان، گیاهان، جانوران، ماهیان، پرنده گان، سنگها، برگها، میوه‌ها و..... تصویر آنها برای مشاهده و الهام گرفتن از شکل‌ها، رنگها و..... استفاده می‌شود. بعضی از این مواد؛ مانند: سنگ‌ها و برگ‌های خشک شده در فعالیت‌های هنری به کار می‌رود.

ب- در رسم و تصویر

انواع کاغذ و مقوا برای زمینه کار، کاغذترس (شفاف) برای کاپی کردن، و مواد دیگر مانند: پنسل رنگه، رنگ آبی، رنگ پلاستیک، پودرهای رنگه نباتی؛ مانند: زرد چوبه و پودرهای رنگه معدنی مثل لاجورد و هم ابزار کمکی؛ مانند: موپک، پلیت و ظرف آب، مواد طبیعی و مصنوعی برای تاپه کاری و کمپیوتر مورد استفاده قرار می‌گیرد.

ج- در طراحی و کاردستی

انواع کاغذ و مقوای رنگی با ضخامت‌های مختلف، کاغذ باطله، خط کش، قیچی، سرش مایع و سکاچتیپ، گل رس، آشکز، پلاستیک، لباس کار، ابزار نوک تیز، ابزارنقش دار، مهره‌های رنگه، شاخ و برگ خشک شده در ختان، سنگ‌های مختلف، قطی باطله موپک نقاشی و مواد رنگه برای رنگ آمیزی کاردستی، ورنس برای ثابت کردن رنگ‌ها استفاده می‌شود.

د- در تاریخ هنر و آشنایی با هنرهای افغانستان

بازدید از موزیم‌ها، گالری ملی، نمایشگاه‌ها، کارگاه‌های تولید هنری و مدارس و مؤسسات هنری، دیدن کتاب‌های تاریخ هنر و تاریخ تمدن و فرهنگ برای این درس‌ها مفید است.

۹-۲- استراتیژی‌های ارزیابی

کتاب رهنمای تدریس هنر از سه بخش: نقاشی، کاردستی، و آشنایی با تاریخ هنر تشکیل شده است. معلم محترم با پیروی از استراتیژی‌های ذیل می‌تواند امر ارزیابی را در پایان هر نیم سال انجام دهد. برای پایان نیم سال اول ۴۰ نمره و برای پایان نیم سال دوم ۶۰ نمره برای تطبیق کتاب هنر در نظر گیرد و متناسب با کیفیت فعالیت‌های شاگردان در صنف به آنها نمره دهد.

الف- شیوه ارزیابی کار عملی

ارزیابی شاگردان نسبت به فعالیت‌های کار عملی ذیل انجام گیرد.

- مهارت عملی که توسط شاگردان در داخل یا خارج صنف انجام می‌یابد.
- ارائه کارهای هنری با تحلیل و مناقشه آن.
- نمایشگاه‌های آموزش هنری و چگونه گی مشارکت شاگردان در آن.
- مناقشه شاگردان در جریان درس.

ب- ارزیابی به شیوه تحریری

با این استراتیژی معلم محترم شاگردان را ارزیابی و درس آنان را قیاس می‌کند و همچنین معلومات و مهارت‌های زمینه‌های گوناگون تعلیم را از طریق نکات ذیل درک می‌کند.

- نظریات نوشته شده در تمرین‌ها.

ج- ارزیابی به شیوه ملاحظه

- معلم محترم به این استراتیژی نکات ذیل را ملاحظه می‌کند.
- کار عملی شاگردان در جریان انجام دادن مهارت‌های هنری.
- درک اجرای مهارت‌ها.
- طرز استفاده از سامان و مواد خام.
- برخورد با دیگران.
- ملاحظه رفتار شاگردان در صنف.
- طرز تفکر شاگردان.

د- ارزیابی در زمینه مهارت‌های ارتباطی

- ارزیابی شاگردان طبق نکات ذیل انجام می‌گیرد:
- اندیشه‌ها.
- گرایش‌ها.
- طرز تفکر و راه حل مشکلات.
- چگونه گی انکشاف از طریق گفتگو و مباحثه.

ه- ارزیابی به شیوه ارزیابی خودی.

- این استراتیژی مختص به شاگردان است که در بهتر شدن کار با آنها کمک می‌کند.
- ارزیابی خودی از لحاظ آموزش.
- آشنایی با انکشاف خود در طول زمان.
- مشارکت فعالانه در آموزش.
- آشنایی با نکات قوی وضعیت خود.
- تحمل مسؤولیت.
- احساس شاگردان به انجام دست آوردهای موفقیت آمیز.

۱- ۲- وسایل ارزیابی

معلم محترم می‌تواند وسایل ذیل را برای جریان ارزیابی به کار برد:

الف - لست‌های مراقبت (جدول)

ب- این وسیله برای معیاری مشخص که دارای یک پاسخ (نه یا بلی) است، مناسب است.

این وسیله برای معیاری که دارای علامت گذاری، اعلی، عالی، خوب، متوسط و ضعیف یا (۱، ۲، ۳، ۴، ۵) می‌باشند، مناسب است.

نمونه، درجه‌های تقدیر در جدول زیر را ملاحظه کرده می‌توانید. معلم می‌تواند نمونه‌های مشابهی را بسازد.

شماره	دلالت‌های عمل کرد (معیارها)	سطح عمل کرد				
۱	وضاحت شفافیت و تراکم رنگه	۱	۲	۳	۴	۵
۲	بکارگیری شفافیت در کار هنری					
۳	نظافت شکل					
۴	پاک بودن سامان و لوازم					
۵	انجام کار در زمان تعیین شده					
۶	دقت کردن در کار هنری					
۷	تحمل و تکمیل کار					

ج - درجه‌های تقدیر لفظی

این وسیله برای ارزیابی مهارتها و زمینه‌های آموزش در تدریس آموزش هنر مناسب است.

د - ثبت توصیف مسیر آموزش.

این وسیله با عنوان سجل مخصوص شاگرد است که در آن ملاحظات و چگونه گی آموزش خود را می‌نویسد.

هـ - سجل داستانی (سجل معلم)

معلم در آن ملاحظات مخصوص هر شاگرد، انکشاف و کسب معرفت و مهارت او را می‌نویسد.

مثال‌های زیر برای بکارگیری استراتیژی‌های ارزیابی و ابزارهای آن بر آورده می‌شود:

- ارزیابی شاگردان در مهارت شفافیت و تراکم رنگها.
- استراتیژی ارزیابی دقیق به عمل کرد.
- وسایل: درجه تقدیر.

فصل دوم: تدریس موضوعات آموزشی

در فصل اول این کتاب با کلیات ومفردات مضمون هنر آشنا شدید. در این فصل، تقسیم بندی کتاب رهنمای تدریس هنر به چهار بخش یعنی مبادی هنرهای تجسمی، نقاشی، کاردستی، و آشنایی با تاریخ هنر را در جدول ملاحظه می‌کنید. شاگردان از طریق این تقسیم بندی روحیه جستجو، توجه به موضوعات مختلف، مشاهده دقیق و آنچه که در محیط وجود دارد، علاقه به تاریخ، فرهنگ و هنرهای ملی را در خود انکشاف می‌دهند و بخشی از نیازهای فرهنگی و هنری آنها تأمین می‌شود.

پلان سالانه تدریس که زمان آموزش هر مضمون را، برای ولایات سرد سیر و گرمسیر نشان می‌دهد در جدول‌های ۱ و ۲ درج گردیده است. پس از آن در راهنمای تدریس موضوعات آموزشی به ترتیب مبانی هنری تجسمی، نقاشی، کاردستی، و آشنایی با تاریخ هنر را مطالعه می‌کنید. در هر قسمت دانستنی‌های معلم و توضیحاتی که در باره درس‌های مرتبط با آن نوشته شده و در پایان، تمام نمونه پلان روزانه طرح شده که شما را در تدریس بهتر کتاب یاری می‌کند. در آخر کتاب هم فهرست موزیم‌های کشور و فهرست منابعی که برای مطالعه بیشتر مفید تشخیص شده ارائه گردیده است.

۱- پلان سالانه

یک سال تعلیمی ۹ ماه است. در ولایات سرد سیر سال تعلیمی از ۱۵ حوت آغاز می‌شود. شاگردان در این ولایات، فصل‌های بهار، تابستان، و خزان به مکتب می‌روند. و درس می‌خوانند که ۲۸ هفته، تعلیمی را در بر می‌گیرد هر فصل سه ماه و هر ماه چهار هفته دارد دو هفته آخر ماه سرطان به امتحانات اختصاص دارد و در دو هفته آخر ماه اسد شاگردان مرخص می‌شوند. از اول ماه قوس الی پانزدهم، امتحانات آخر سال و سپس رخصتی آخر سال شروع می‌شود.

در ولایات گرمسیر سال تعلیمی از اول خزان شروع می‌شود. امتحانات از اول ماه جدی الی پانزدهم جدی است و دو هفته آخر ماه جدی شاگردان رخصت می‌شوند. اول ماه جوزا الی پانزدهم امتحانات آخر سال تدویر می‌گردد و سپس رخصتی آخر سال آغاز می‌شود. در این ولایات هم شاگردان ۲۸ هفته تعلیمی دارند.

در چوکات درسی صنف نهم در هر هفته یک ساعت به تدریس مضمون هنر اختصاص دارد؛ بنابر این (۱۸) درس هنر این صنف به ترتیب در جدول (۱-۲) پلان سالانه ولایات سرد سیر و در جدول سالانه ولایات گرمسیر درج گردیده است. بهتر است معلم محترم این درس‌ها را با همان ترتیب که در جدول آمده، برای شاگردان ارائه دهد. شروع درس‌ها با سؤال برای ایجاد انگیزه در ذهن شاگردان و جلب توجه آنها به موضوع است. در آخر هر درس، تمرینهای عملی، گفت و شنود و زمینه کسب تجربه‌های متنوعی پیشنهاد شده که با تأکید بردرس، باعث تحکیم مطالب می‌شود. این روش هنگام تدریس باعث ایجاد فضای ذهنی فعال می‌گردد و همه حواس شاگردان را متوجه موضوع می‌کند.

جدول ۱- پلان سالانه مضمون هنر صنف نهم- ولایات سردسیر

فصل	ماه	هفته اول	هفته دوم	هفته سوم	هفته چهارم
نقش	حمل	نقاشی با لکه‌های رنگی	تاریخ هنر معاصر افغانستان	تاپه کاری با مواد مصنوعی	شبکه کاری با گل
	ثور	شبکه کاری با گل	هنر غرب	طراحی و نقاشی جنتری	طراحی و نقاشی جنتری
	جوزا	هنر معاصر غرب	هنر معاصر غرب	ساختن کاردستی، با قطی کاغذی باطله	ساختن کاردستی با قطی کاغذ باطله
تابستان	سرطان	کاپی از نقوش هندسی	کاپی از نقوش هندسی	امتحانات	امتحانات
	اسد	رخصتی	رخصتی	آشنایی با مکاتب هنری افغانستان	نقاشی از شعر
	سنبله	آشنایی با کمپیوتر	کاپی از یک میناتور ساده	کاپی از یک میناتور ساده	آشنایی با گلدوزی
پاییز	میزان	آماده کردن یک گلدوزی ساده	آماده کردن یک گلدوزی ساده	آشنایی با هنرمندان افغانی	تهیه نقش برجسته ادعیه قرآنی
	عقرب	تهیه نقش برجسته آیت قرآنی	استفاده از پروگرام PAINT	استفاده از پروگرام PAINT برای نقاشی	استفاده از پروگرام PAINT برای نقاشی
	قوس	امتحانات	امتحانات	رخصتی	رخصتی

جدول ۲- پلان سالانه مضمون هنر صنف نهم - ولایات گرمسیر

فصل	ماه	هفته اول	هفته دوم	هفته سوم	هفته چهارم
پایان	میزان	نقاشی با لکه‌های رنگی	تاریخ هنر معاصر افغانستان	تاپه کاری با مواد مصنوعی	شبکه کاری با گل
	عقرب	شبکه کاری با گل	هنر غرب	طراحی و نقاشی جنتری	طراحی و نقاشی جنتری
	قوس	هنر معاصر غرب	هنر معاصر غرب	ساختن کاردستی، با قطی کاغذی باطله	ساختن کاردستی با قطی کاغذ باطله
زمستان	جدي	امتحانات	امتحانات	رخصتی	رخصتی
	دلو	کاپی از نقوش هندسی	کاپی از نقوش هندسی	آشنایی با مکاتب هنری افغانستان	نقاشی از شعر
	حوت	آشنایی با کمپیوتر	کاپی از یک مینیاتور ساده	کاپی از یک مینیاتور ساده	آشنایی با گلدوزی
بهار	حمل	آماده کردن یک گلدوزی ساده	آماده کردن یک گلدوزی ساده	آشنایی با هنرمندان افغانی	تهیه نقش برجسته آیت قرآنی
	ثور	تهیه نقش برجسته آیت قرآنی	استفاده از پروگرام PAINT برای نقاشی	استفاده از پروگرام PAINT برای نقاشی	استفاده از پروگرام PAINT برای نقاشی
	جوزا	امتحانات	امتحانات	رخصتی	رخصتی

راهنمای تدریس موضوعات آموزشی دانستنی‌های معلم

هنرهای تجسمی شامل هنرهای مانند: نقاشی، هیكل تراشی معماری می‌باشد که از دسته موسیقی یا هنرهای صوتی و یا هنرهای نمایشی متمایزاند. آثار هنرهای تجسمی از نظر بصری اهمیت زیادی دارند؛ به علاوه در هیكل تراشی و معماری گذشته از جنبه بصری، ارزش حجم‌ها و فضاها هم مطرح می‌شود. این آثار ذهنیت هنرمند را تجسم می‌بخشد و آثاری ماندگار استند. عناصر سازنده هنرهای تجسمی که آثار مختلف را شکل می‌دهند، همان اجزای طبیعت هستند، طبیعت شامل شکل‌ها، رنگ‌ها، و بافت‌های گوناگون است و انسان با الهام گرفتن از نمونه‌های طبیعی به ساختن انواع شکل‌ها و رنگ‌ها و بافت‌های مصنوعی دست می‌زنند.

همان گونه که از پیوستن حروف الفبا در زبان، کلمات ایجاد می‌شوند، و می‌توان مفاهیم مختلف را به کمک آنها بیان کرد، نقطه، خط، رنگ، شکل و بافت.

عناصر سازنده مهم ترین عناصر طبیعت، هنرهای تجسمی استند. در هنرهای تجسمی ترکیب این عناصر باعث ایجاد آثار مختلف می‌شود. همان گونه که هر زبان دستور خاص خود را دارد، زبان بصری هم قواعدی دارد. این قواعد ارتباط میان عناصر بصری را مشخص می‌کنند؛ مانند: تناسب میان اندازه‌ها یا شکل‌ها، هماهنگی بین رنگ‌ها یا ریتم، قرارگیری عناصر در کنار هم که تحرک ایجاد می‌کند.

نقطه: اولین و ساده ترین جزء طبیعت نقطه است. ساده ترین شکل نقطه اثر نوک یک پینسل بالای کاغذ است.

در طبیعت نقطه‌های زیادی وجود دارد. ستارگان و ماه را از دور به شکل نقطه می‌بینیم. معلم هنر لازم است توجه شاگردان را به دقت در محیط اطراف و دیدن نقطه‌ها وا دارد.

خط: از قرار گرفتن مجموعه نقاط در کنار هم به وجود می‌آید و حرکت نقطه خط را به وجود می‌آورد. خطوط طبیعت به سه دسته اصلی خطوط منحنی، مستقیم و منکسر تقسیم می‌شوند. خطوط هم به صورت‌های مختلف در طبیعت دیده می‌شوند. و هم پیرامون هر شکلی یک خط حاشیه وجود دارد که محدوده آن را مشخص و شکل را از فضای اطراف آن جدا می‌کند. به علاوه قرارگیری خطوط در کنار هم ترکیب‌های متنوعی ایجاد می‌کنند که بعضی از آنها دارای ریتم هستند، مانند: خطوط روی بدن گوره خر که ضخیم و نازک هستند و با فاصله منظم در کنار هم قرار گرفته اند.

شکل: در مضمون هنر دوره متوسطه سطوح و حجم‌ها شکل هستند که شامل دو بخشی هندسی و غیر هندسی می‌باشند. آشنا ترین سطح هندسی در طبیعت دایره است؛ مانند: شب چهارده، خورشید، سکه، بشقاب، چرخ، روی میزی گرد و فضای داخل گنبد مساجد.

آشنا ترین حجم هندسی در طبیعت کره است؛ مانند: بسیاری از میوه‌ها، و ستارگان، تنوع سطوح و حجم‌های غیر هندسی در طبیعت بسیار زیاد زیبا است. شکل برگ‌ها، گلبرگ‌ها، بدن ماهی و پرنده گان، درختان، کوه‌ها و انواع سنگ‌ها و بسیاری پدیده‌های دیگر از انواع حجم‌های غیر هندسی استند.

رنگ: یکی از مهم ترین عناصر بصری است که اغلب سطح پدیده‌های مختلف را می‌پوشاند. خالص ترین رنگ‌های طبیعی، هفت رنگ رنگین کمان یا قوس قزح است اما انواع رنگ‌های طبیعی در آسمان، دریا، کوه‌ها، خاک‌های رنگه، انواع گل‌ها، برگ‌ها، میوه‌ها، بال پروانه‌ها، بدن پرنده گان و ماهی و.... دیده می‌شود. بخشی از این رنگها مانند: رنگ‌های رنگین کمان رنگ‌های رنگین کمان به صورت نور و بعضی دیگر به صورت مواد رنگه استند. مواد رنگه در طبیعت به سه دسته رنگ‌های گیاهی، رنگ‌های حیوانی و رنگ‌های معدنی تقسیم می‌شوند. رنگ‌های گیاهی مانند: زرد چوبه، زعفران، تفاله چای، پوست انار، پوست چهارمغز، پوست پیاز که خود به خودی رنگ ایجاد می‌کند یا پس از جوشاندن، رنگ‌های زیبایی ایجاد می‌کنند. رنگ‌های معدنی؛ مانند: پودر ذغال، پودر طلا و نقره که پس از ترکیب با روغن یا چسپ به مواد رنگه قابل استفاده تبدیل می‌شوند. دسته سوم رنگ‌های استند که اساس حیوانی دارند؛ مانند: رنگ سرخ که از بدن یک حشره به نام قرمز دانه تهیه می‌شود یا نوعی بنفش که از جوشاندن صدف دریایی به دست می‌آید. علاوه بر مواد رنگه طبیعی، انسان خود انواع مواد را با ترکیبات کیمیاوی می‌سازد. رنگ‌های مصنوعی هم تنوع زیادی دارند و برای مصارف گوناگون؛ مانند: رنگ مالی، رنگریزی انواع و پارچه، رنگ کردن ظروف پلاستیکی، رنگ‌های موتر و مواد رنگ نقاشی؛ به کار می‌روند.

انواع رنگ‌ها از طریق ترکیب رنگ‌های اصلی به وجود می‌آیند. سه رنگ اصلی شامل زرد، سرخ و آبی استند که با هیچ رنگی نمی‌توان آنها را ساخت و همیشه باید موجو باشند تا از ترکیب آنها رنگ‌های دیگر ساخته شود. از ترکیب هر دو رنگ اصلی یا اولیه رنگ درجه دوم یا ثانویه ساخته می‌شود:

زرد + سرخ ← نارنجی

زرد + آبی ← سبز

سرخ + آبی ← بنفش

اگر هر رنگ اولیه را به یک رنگ ثانویه ترکیب کنیم، رنگ درجه سوم به دست می‌آید:

زرد + نارنجی ← زرد نارنجی

زرد + سبز ← زرد سبز

سرخ + نارنجی ← سرخ نارنجی

سرخ + بنفش ← سرخ بنفش

آبی + سبز ← سبز آبی

آبی + بنفش ← آبی بنفش

سه رنگ اصلی، سه رنگ ثانوی و شش رنگ درجه سوم، مجموعاً ۱۲ رنگ استند که از ترکیب آنها با یکدیگر و با سیاه و سفید، انواع رنگ‌های مختلف به دست می‌آید. سیاه و سفید ارزش رنگی ندارند و آنها را رنگ خنثی می‌نامند و لی در ترکیب با رنگ‌های دیگر، رنگ‌ها را تیره و روشن می‌کنند. هر قدر اگر رنگ سفید بیشتری را با یک رنگ دیگر مخلوط کنیم، رنگ روشن تر می‌شود، همچنین با اضافه کردن رنگ سیاه به یک رنگ دیگر می‌توان آن را تیره و کدر کرد. از ترکیب سیاه و سفید، خاکستری به دست می‌آید. اگر میزان سفید بیشتر باشد، خاکستری روشن و اگر سیاه بیشتری استفاده شود، خاکستری تیره ساخته می‌شود. هنگام ترکیب رنگ‌ها همیشه

رنگ تیره مانند آبی یا بنفش پر رنگ به رنگ روشن چون زرد یا نارنجی اضافه می‌شود. زیرا قدرت رنگی آبی و بنفش زیاد است و کمی آبی، مقدار زیادی زرد را تبدیل به سبز می‌کند.

ترکیب رنگ‌ها با مواد مانند رنگ آبی یا رنگ روغنی آسان تر است. هر یک از این مواد رنگه، خاصیت حل یا رقیق شونده دارند. رنگی آبی با آب رقیق می‌شود و هر قدر آب بیشتری با آن مخلوط کنیم، رنگ رقیق تر و روشن تر می‌گردد. رنگ روغنی غلیظ تر و با تیل رقیق می‌شود ولی برای روشن کردن آن باید از رنگ سفید استفاده کرد. در این گونه مواد برای کار با رنگ از مویک استفاده می‌شود که به وسیله آن، رنگ را از روی پلیت یا جعبه رنگ بر می‌دارند و روی زمینه (کاغذ یا پارچه) می‌گذارند. وقتی در یک کار، از رنگ‌های مختلف استفاده می‌شود، باید پس از استفاده از هر رنگ، مویک نقاشی را خوب شست و پاک کرد تا رنگ لای موهای آن باقی نماند و با رنگ بعدی مخلوط نشود. باقی ماندن رنگ باعث ریختن موهای مویک نیز می‌شود.

ترکیب رنگ‌ها: ساختن رنگ‌های دلخواه و روش استفاده از رنگ آبی یا مواد دیگر نیاز به تمرین دارد. به دست آوردن غلظت مناسب برای رنگ‌ها در نقاشی و رنگ آمیزی سطوح دارای اهمیت زیادی می‌باشد. رنگ نباید آن قدر غلیظ باشد که به مویک بچسبد و از آن جدا نشود و نباید آن قدر رقیق باشد که از مویک بچکد. اگر رنگ آبی در دسترس نباشد می‌توان از پودرهای رنگه مانند لاجورد و پودر ذغال استفاده کرد و با مخلوط کردن آنها با چسپ چوب یا روغن از این پودرها، ماده‌ی رنگی تهیه کرد و برای نقاشی به کار برد. رنگ‌های دست ساخته، زود فاسد و غیر قابل استفاده می‌شوند، بنابر این باید فقط به اندازه ضرورت تهیه شوند.

اگر پودر معدنی در اختیار ندارید، می‌توانید از رنگ‌های پلاستیک که برای رنگ مالی به کار می‌روند، استفاده کنید. محلل این رنگ‌ها آب است و کمی از آن برای نقاشی سطح بزرگی کافیت. یک قاشق کوچک از این رنگ را روی پلیت بگذارید و با آب مخلوط کنید؛ سپس برای نقاشی از آن استفاده کنید. رنگ آبی و رنگ پلاستیک و رنگ‌هایی که با پودرهای معدنی ساخته می‌شوند برای تاپه کاری و رنگ آمیزی کارهای دستی مانند حجم‌های گلی و حجم‌های که از کاغذ چمک ساخته شده اند مناسب اند.

اغلب قبل از نقاشی طرح مورد نظر روی زمینه سکیج می‌شود، بهتر است در کارهای رنگی طرح با پینسل رنگه روی کاغذ پیاده شود، زیرا پینسل در طراحی سیاهی زیادی ایجاد می‌کند که با رنگ‌ها مخلوط می‌شود و گاه از زیر رنگ‌ها دیده می‌شود که هر دو باعث می‌شوند نقاشی تمام شده نازیبا شود.

رنگ‌ها در نقاشی به دو گونه اند رنگ‌های طبیعی (واقعی) و رنگ‌های ذهنی. در نقاشی اطفال اغلباً رنگ‌های ذهنی برای موضوعات مختلف به کار می‌رود و هر چه سن شاگردان بیشتر می‌شود تمایل آنها با استفاده از رنگ‌های واقعی بیش تر می‌گردد. معلم هنر باید ضمن متوجه ساختن شاگردان به انواع رنگ‌های طبیعی، آنها را در استفاده از رنگ‌های ذهنی آزاد بگذارد، برای مثال از شاگردان بپرسد که برگ دارای چه رنگی است؟ آنها جواب می‌دهند: «سبز» سپس در مورد انواع برگ‌ها به رنگ‌های مختلف مانند برگ سفید، برگ زرد، برگ قهوه‌یی و برگ نقره‌یی توضیح دهد و به آنها یاد آور شود که برگ‌ها به رنگ‌های مختلف مانند برگ سفید، برگ زرد، برگ قهوه‌یی و برگ نقره‌یی توضیح دهید و به آنها یاد آور شود که برگ‌ها در فصل خزان به رنگ‌های زرد، نارنجی، سرخ نارنجی و قهوه‌یی دیده می‌شود. به این ترتیب آنها را در مورد تنوع رنگ‌های طبیعت آموزش دهد. و از آنها

بخواهد در نقاشی‌های خود از رنگ غیر واقعی که دوست دارند هم استفاده کنند و تصاویر ذهنی خود را به صورت ذهنی رنگ آمیزی کنند و از این وسیله خلاقیت آنها را پرورش دهید. بنابر این در درس‌های مختلف چه موضوع نقاشی ذهنی باشد و چه نقاشی از روی مدل، آنها را در استفاده از رنگ‌های ذهنی که احساس شخصی شان را از موضوع بیان می‌کند، آزاد بگذارد.

بافت: سطح روی پدیده‌های مختلف طبیعت علاوه بر رنگ دارای بافت هم است. در نور مناسب، تفاوت رنگ‌های مختلف را از طریق حس بینایی درک می‌کنیم و هر رنگی احساس خاصی در ما ایجاد میکند. با درک بافت علاوه بر حس بینایی به حس لامسه هم نیاز داریم. همه ما از دوران طفولیت با لمس پدیده‌های درشت، نرم، لطیف، هموار و ناصاف را تجربه کرده ایم و ویژه گی هر یک را به خاطر سپرده ایم؛ بنابر این با دیدن بافتهای شبیه با هم تشخیص می‌دهیم که کدام یک صاف و هموار و کدام یک نا هموارند. بنابر این حس بینایی به ما کمک می‌کند تا انواع بافت‌ها را تشخیص دهیم، سپس از طریق لمس کردن آنها درک خود را تکمیل کنیم.

انواع بافت‌هایی را که ما در اطراف خود، تجربه می‌کنیم، به دو دسته بافت طبیعی و بافت‌های مصنوعی تقسیم می‌شوند. تنوع بافت‌های طبیعت بسیار زیاد است و انسان برای تهیه بافت‌های مصنوعی از آنها الهام گرفته است. این بافت‌ها از نظر کیفیت به دو دسته بافت‌های صاف که فقط از طریق دیدن در نور مناسب، درک می‌شوند (بافت بصری) و بافت‌های دارای برجستگی و فرورفتگی که علاوه بر دیدن با کمک حس لامسه هم شناخته می‌شوند (بافت بصری) تقسیم می‌شوند.

در طبیعت انواع بافت‌های صاف که دارای نقش‌ها و رنگ‌های متنوع هستند، وجود دارد؛ مانند: مروارید، گلبرگ، گل رس، برگ‌های روغنی، سنگ‌های صاف، پوست بدن، دلفین، پنگوین، و انسان. بعضی از بافت‌های طبیعی، علاوه بر جنبه بصری ارزش لامسه‌ای هم دارند؛ مانند: پوست تنه درختان، بدن پرنده گان، پشم گوسفند، سنگ سنگ پشت، فلس‌های بدن ماهی‌ها، پوست مار و سطح پوست خربوزه و آناناس.

انسان در بافت‌های متنوعی که با دست‌های خود ساخته و به وجود می‌آورد از نمونه‌های طبیعت الهام گرفته و همین خصوصیات را ایجاد می‌کند.

برای مثال بافت بصری در پارچه‌های خال دار، راه دار چهارخانه، شطرنجی به وضاحت دیده می‌شود. و بافت‌های بصری لامسه‌ای در تهیه پارچه‌های درشت و ضخیم، چرم‌های مصنوعی، قالین، بوجی، روکش‌ها، کفش‌ها، روی دیوارها، حصیر و بوریا، شیشه گلدار، کاشی و سرامیک با نقش برجسته به کار گرفته می‌شوند. برای ایجاد بافت بصری لامسه‌ای از روش‌های گوناگون؛ مانند: رنگ پاشی، رنگ مالی، تراشیدن، خراشیدن، کندن کاری، قالب زنی و مهر زدن استفاده میشود.

هنرمندان در کاشی کاری، خشت کاری، قلم زنی روی فلز، شبکه کاری با چوب، گل یا سنگ، کندن کاری روی گچ، چوب یا سنگ، انواع دست بافته‌ها مانند گلدوزی، تکه دوزی، گلیم بافی، و قالین بافی، رشته‌های مختلف صنایع دستی، خوشنویسی، نقاشی، هیکل تراشی و معماری، بافت‌های متنوع و زیبا ایجاد می‌کنند. در اغلب نقاشی‌ها و آثار خوشنویسی بافت بصری مشاهده می‌شود. ولی در کندن کاری، شبکه کاری، خشت کاری و قالین بافی بافت بصری لامسه‌ای وجود دارد.

تناسبات؛ در صنف هشتم شاگردان با الفبای طبیعت و تصویر آشنا شدند. در صنف هشتم بر روابطی که میان عناصر وجود دارد تاکید می‌شود. همانطور که حروف الفبا در ترکیب خود با هم کلمات را می‌سازند و با در کنارهم قراردادن کلمات، جمله به وجود می‌آید، در طبیعت ترکیب خطوط، شکل‌ها، رنگ‌ها و بافت‌ها با تنوع زیادی در موجودات مختلف وجود دارند که در مجموع طبیعت را می‌سازند. یک درخت مجموعه‌ی بی از تنه و شاخه‌ها (خطوط)، برگ‌ها (سطوح)، تنه درخت و بخش سبز آن (حجم‌ها)، پوسته تنه درخت و لایه‌ی رویه‌ی برگ‌ها (بافت) است. معلم می‌تواند از شاگردان بخواهد تا در یک پرنده، میوه، گل یا هر نمونه دیگری را انتخاب کند و الفبای طبیعت را در آن نشان دهند و نام ببرند.^(۱)

در پروگرام بعدی شاگردان باید به روابط مختلف که میان خطوط، شکل‌ها، رنگ‌ها و بافت‌های متنوع وجود دارد، توجه کنند. رابطه میان اندازه خطوط و شکل‌های مربوط به بحث متناسب است، یانه هر یک از شاگردان حیوان دلخواه خود را انتخاب میکند و در مورد تناسبات میان شکل‌ها و اندازه‌های قسمت‌های مختلف بدن آن صحبت می‌کنند. به این ترتیب شاگردان در مورد تناسبات بدن تعداد زیادی از حیوانات صحبت می‌کنند. علاوه بر تناسب میان شکل‌ها، اندازه‌ها و رنگ‌های هر پدیده طبیعی و زیبایی است. از شاگردان بخواهید به تناسب میان رنگ‌ها در پدیده‌های مختلف طبیعی مانند: میوه‌ها، سبزی‌ها، گل‌ها و حیوانات دقت کنند و نمونه‌های جالبی را که می‌یابند در زمان‌های مناسب برای همصنفان خود بیان کنند و در صورت امکان نمونه آن را به دیگران نشان دهند.

برای بیان رابطه متناسب میان بافت‌ها می‌توان از نمونه‌های جالبی؛ مانند: یک سنگ پشت یا عکس آن استفاده کرد. هریک از قسمت‌های بدن سنگ پشت بافت زیبا و جالبی دارد، به علاوه این بافت‌ها رابطه مناسبی با هم ایجاد می‌کنند که قابل بررسی است.

چگونه بافت پوست زیر گردن سنگ پشت به بافت دست‌هایش وصل می‌شود و این دو چگونه با بافت سر سنگ پشت هماهنگ است، شاگردان هر یک از نمونه‌های مناسب را که در دسترس دارند انتخاب کنند و درمورد آن صحبت کنند.

از طریق بافتن نمونه‌های مختلف طبیعی، باید مفهوم تناسبات میان خطوط، شکل‌ها، رنگ‌ها و بافت‌ها را برای

شاگردان بیان کرد و آنها را به جستجو در روابط موجود در طبیعت و خواندن کتاب طبیعت وا داشت.

دوری و نزدیکی؛ یکی از مباحث دیگری که در این جا مطرح می‌شود، چگونگی نشان دادن موجودات و پدیده‌ها

در فضا است. چشم انسان به دلیل بعد مسافت آنچه را که در دور دست قرار دارد، کوچک تر و کم‌رنگ می‌بیند. این مفهوم را «خطای چشم» می‌نامند، زیرا در حقیقت پدیده‌ها نه کوچک شده اند و نه از شفافیت آنها کم شده است. برای نمایش دوری و نزدیکی در رسامی و نقاشی روش‌های مختلفی وجود دارد. که در آثار هنری تمدن‌های مختلف در طول تاریخ اجرا شده اند. اطفال روش‌های جالبی برای نمایش دوری و نزدیکی ابداع می‌کنند و فضاها را به صورت غیر واقعی نمایش می‌دهند. به مرور زمان که شاگردان بزرگ تر می‌شوند به دوری و نزدیکی موجودات و بناها توجه می‌کنند و می‌خواهند که سعی کنند هر چه را می‌بینند به دقت ترسیم کنند تا شبیه واقعی شود. کوچک و بزرگ کردن موجودات دوری و نزدیکی را نشان می‌دهد، کشیدن دو شکل روی هم که یکی بیشتر از قسمت‌های دیگری را بپوشاند هم روش دیگری برای نمایش پرسپکتیو دوری و نزدیکی است. اگر بعضی از شاگردان توانایی نمایش دوری و نزدیکی را در نقاشی خود ندارند نباید آنها را به این کار مجبور نمایید. برای هر یک از شاگردان رسیدن به این مرحله که بتوانند آن چه

می‌بینند را ترسیم کنند در زمان خاصی صورت می‌گیرد و ممکن است بعضی از آنها توانایی درک و اجرای دوری و نزدیکی را پیدا نکرده باشند و معلم باید شیوه ساده و کودکانه آنها را بپذیرد. یکی از روش‌هایی که برای نمایش ذهنی دوری و نزدیکی در نقاشی به کار می‌رود این است که هر چه نزدیک قرار دارد در پایین صفحه و هر چه دورتر قرار دارد، در قسمت بالای صفحه ترسیم می‌شود. گاهی کودکان و نوجوانان هم از این روش در نقاشی‌های خود استفاده می‌کنند.

ریتم؛ ریتم هم مربوط به روابط میان خطوط، شکلها، رنگها، اندازه‌ها و بافت‌ها است. هر نوع تکرار با قاعده ریتم ایجاد می‌کند انواع ریتم‌ها به دو دسته؛ ریتم‌های منظم و ریتم‌های نامنظم تقسیم می‌شوند. اگر فاصله تکرار خطوط، رنگ‌ها یا تغییر اندازه‌ها یکسان باشد ریتم منظم یا یکنواخت ایجاد می‌شود؛ مانند: ریتم منظمی که در دانه‌های جواری دیده می‌شود، ریتم منظم خارها در گیاهان خاردار یا ریتم تخم‌های خربوزه که بسیار منظم است. اگر فاصله میان خطوط، رنگ‌ها یا تغییر اندازه‌ها متنوع باشد ریتم نامنظم به وجود می‌آید. مانند ریتم نامنظم، موج‌هایی که به ساحل دریا می‌آیند، ریتم تنه درختان در یک جنگل که در فواصل مختلف روییده اند.

ریتم در نقاشی به صورت‌های مختلف مورد استفاده قرار می‌گیرد، برای مثال در نقاشی منظره شاگردان باید ریتم خاصی که میان اندازه‌های درختان و فاصله میان آنها وجود دارد را ببینند و سعی کنند آن را در نقاشی خود نشان دهند. اگر در منظره کوهستان خانه‌هایی که در دامنه‌های کوه‌ها ساخته شده است به ریتم اندازه‌ها و فاصله‌های میان خانه‌ها توجه نموده و آن را ترسیم کنند. در هر درخت تناسب خاصی برای رویش شاخه‌ها روی تنه وجود دارد که ریتم زیبایی ایجاد می‌کند و برای ترسیم درخت باید به آن توجه کرد و آن را با دقت رسامی نمود.

ریتم رنگی در موجودات طبیعی مانند رنگ زرد، و سیاه در بدن زنبور دیده می‌شود. هم چنین باید به ریتم میان خطوط، شکل‌ها، رنگ و اندازه‌ها در نقوش تزیینی هم توجه نمود.

معلم هنر می‌تواند از شاگردان بخواهد تا انواع پدیده‌های طبیعی را برای یافتن ریتم‌های مختلف بررسی کنند و تشخیص دهند که در هریک از پدیده‌های طبیعی چه نوع ریتم‌هایی وجود دارد، آیا در اندازه‌ها یا در رنگ‌ها و در شکل‌ها ریتم دیده می‌شود یا نه به طور مثال: دانه‌های انگور که روی یک خوشه قرار گرفته اند از نظر اندازه و شکل دارای ریتم زیبایی هستند. جستجو شاگردان برای پیدا کردن نمونه‌های تناسب و ریتم در طبیعت به آن‌ها کمک می‌کند که در مشاهدات خود انکشاف ذهنی کنند و دقت آن‌ها بیشتر شود که به صورت مستقیم بر فعالیت‌های نقاشی و کاردستی آنها تأثیر می‌گذارد.

ابزار هنری؛ در یکی از ساعات درس هنر که فعالیت‌های عملی مانند نقاشی یا کاردستی انجام می‌شود. و سایل و ابزار خاصی مورد نیاز است. این وسایل در کتاب درسی صنف هفتم به سه دسته و سایل اثر گذار، وسایل اثر پذیر و وسایل کمکی تقسیم شده که در فعالیت‌های مختلف مورد استفاده قرار می‌گیرند.

معلم هنر باید توجه داشته باشد که اگر مواد و وسایلی که در کتاب درسی عنوان شده در دسترس نبود، می‌توان وسایل مشابهی را جایگزین آن کرد و فعالیت را انجام داد و نباید به دلیل نبود وسایل از اجرای فعالیت خود داری شود. هر یک از پروگرام‌ها تأثیر آموزشی خاصی دارد و اجرای آن ضرورت است. بنابر این اگر رنگ آبی در اختیار ندارید با پنسل رنگه، رنگ پلاستیک رنگ مالی، پودر رنگ‌های طبیعی یا هر ماده دیگری که در دسترس باشد، فعالیت‌ها را انجام دهید. اگر کاغذ برای نقاشی نداشتید، از مقوای کف قطی شیرینی یا قطی کفش استفاده نمایید. اگر سرش در اختیار ندارید

کمی قند را با آب تر کنید و از آن برای چسپاندن کاغذها به هم استفاده کنید. اگر شاگردان مویک ندارند روش درست کردن مویک را چنان که در تصاویر می‌بینند به آنها آموزش دهید. یکی از روش‌هایی که معلم هنر می‌تواند به کار برد، این است که از شاگردان بخواهد برای انجام فعالیت‌ها کاغذهای مناسب، رنگ‌های قابل استفاده و مواد جایگزین را جستجو کنند. هر یک از آنها چیزهای را می‌یابند که می‌توان برای بقیه شاگردان هم مورد استفاده قرار داد. شاید بعضی از شاگردان با ارائه مفکوره‌های جدید وسایلی بسازند که برای استفاده در فعالیت‌های هنری مفید باشد.

به طور کلی وسایل عنوان شده، بهانه‌ی برای اجرای فعالیت‌هاست و نبود آنها مانع اجرای برنامه نیست.

در پایان هر درس کارهای شاگردان را به نمایش بگذارند، تا همه کار همدیگر را ببینند و از تجارب هم آگاه شوند. یکی از روش‌های به نمایش گذاشتن نقاشی‌ها استفاده از طناب و..... است که نقاشی از آن اویزان می‌شود و در ارتفاع مناسب قرار می‌گیرد تا همه آنها را ببینند. برای دیدن حجم‌های که در پروگرامهای کاردستی ساخته می‌شوند می‌توان از میزها یا فضای را هرو استفاده کرد تا همه حجم‌ها چیده و دیده شوند.

یکی از موارد مهم در موفقیت صنف‌های هنر، تشویق شاگردان است، هر مفکوره جدید، ابداع در کار، ساختن و سایل جالب، اجرای تمیز و رعایت نظافت را تشویق کنید.

مهم ترین کار معلم هنر، مدیریت زمان است که در ساعت درسی، موضوع را معرفی کند، آنچه ضرورت است در مورد موضوع بیان نماید، عکس‌های را که به درک موضوع و شناخت بیشتر آن کمک می‌کند نشان دهد، از شاگردان بخواهد که به نقاشی یا کاردستی بپردازند. در هنگام کار، شاگردان و روش کار آنها را با دقت مشاهده کند. پس از اتمام کار از آنها بخواهد که آثار خود را به نمایش بگذارند سپس همه همدیگر را تشویق کنند. و در مورد کارها گفت و شنود کنند. در انتهای ساعت درسی وسایل را جمع آوری کنند و به نظافت آنها و صنف بپردازند.

۲-۲ - نقاشی دوره متوسطه:

نقاشی شاگردان در دوره ابتدایی و ویژه گی خاصی دارد. آنها آنچه را می‌دانند یا احساس می‌کنند، به کمک شکل‌ها و رنگ‌های ذهنی نمایش می‌دهند. اندازه‌ها به واقعیت شبیه نیست و هر چه برای آنها اهمیت بیشتری داشته باشد، آن را بزرگتر می‌کشند. فضای داخل و خارج بناها را یکجا تصویر می‌کنند. تا آنچه را در داخل اتاق اتفاق می‌افتد نشان دهند. اتفاقات مختلف را همزمان ترسیم می‌کنند یا صفحه‌های پی در پی داستان را در یک صفحه می‌کشند برای نشان دادن عمق و پرسپکتیو در صفحه، روش‌های مخصوصی به خود را ابداع می‌کنند.

در دوره متوسط این ویژه گی‌ها فرق می‌کند. باید توجه داشت که این ویژه گی‌ها به مرور زمان تغییر می‌کند. همزمان با رشد فیزیکی شاگردان از نظر ذهنی هم انکشاف پیدا می‌کنند و به واقعیت و دنیای واقعی نزدیک تر می‌شوند. کم کم به تناسبات و اندازه‌های واقعی توجه می‌کنند، رنگ‌های واقعی را برای رنگ آمیزی به کار می‌برند. و (پرسپکتیو) را درک می‌کنند و می‌کوشند آنچه را می‌بینند نمایش دهند. بطور کلی دوره متوسطه حد متوسط میان طفولیت و بزرگسالی است؛ زیرا دید شاگردان به دید بزرگسالان نزدیک می‌شود. این تغییرات، مشخص نیست در چه سنی صورت می‌گیرند زیرا برای هر یک از شاگردان بر اساس شرایط، مختلف هستند بنابراین فعالیت‌های رشته نقاشی متناسب با توانایی‌ها و ویژه گی‌های کلی شاگردان در این دوره در نظر گرفته شده

است. پروگرام‌های ارائه شده شامل سه بخش نقاشی ذهنی، نقاشی از دنیای واقعی و کاپی از نمونه‌های هنر اسلامی می‌باشد. ارائه این پروگرامها به شاگردان کمک می‌کند تا مرحله میانی (از طفولیت تا بزرگسالی) را به بهترین نحو طی کنند؛ زیرا هر یک از فعالیت‌ها با یکی از ویژه گی‌های این دوره تناسب دارد و بخشی از نیاز آنها را بر آورده می‌کند. پروگرام نقاشی ذهنی به شاگردان کمک می‌کند. که هر چه در ذهن تجسم می‌کند به تصویر در آورند. این گونه فعالیت‌ها، خلاقیت ذهنی دوره طفولیت را تداوم می‌بخشد، و امکان ارائه مفکوره‌های فردی را فراهم می‌کند. به طور طبیعی پس از طی دوره طفولیت قدرت تجسم موضوعات مختلف و خلاقیت در ساختن تصاویر بدیع کمتر می‌شود. اما می‌توان با ارائه تمرین‌های مناسب این ویژه گی را حفظ کرد و تداوم بخشید. تمرین نقاشی ذهنی به دو صورت ارائه شده است. یکی از روش‌ها «نقاشی اتفاقی» نام دارد، بدین معنی که ابتدا موضوع خاصی به شاگردان ارائه نمی‌شود؛ بلکه در جریان یک فعالیت آنها می‌توانند از خطوط یا سطوح ایجاد شده، استفاده کنند، در آنها شکل یابی کنند و مفکوره‌های ذهنی خود را نقاشی نمایند.

آنها با استفاده از خطوط، شکلها و رنگها موضوع مورد نظر خود را ترسیم می‌کنند. این روش ذهن شاگردان را فعال می‌کند و خلاقیت آنها را شگوفان می‌سازد. در روش نقاشی ذهنی از موضوعات مختلف، موضوع خاصی به شاگردان ارائه می‌شود و آنها تصویر ذهنی خود را از موضوع نقاشی می‌کنند یعنی به شکل سازی می‌پردازند. در پروگرام‌های نقاشی ذهنی بهتر است ابتدا شاگردان با موضوع درس آشنا شوند. ارائه اطلاعات لازم، متناسب با موضوع هر درس به طرق مختلف انجام می‌شود. استفاده از تصاویر گوناگون مربوط به موضوع که اطلاعات کافی در اختیار شاگردان قرار دهد. توضیح دادن در باره موضوع مورد نظر (انواع، حالت‌های مختلف یا ویژه گی‌های موضوع) و گفتگوی شاگردان در مورد موضوع درس با یکدیگر و با معلم از روش‌هایی است که میتوان برای آماده کردن شاگردان قبل از شروع نقاشی به کار برد.

علاوه براین میتوان عکس‌های متنوعی از موضوع را به شاگردان نشان داد تا آنها آن را باهم مقایسه کنند. اگر چه هنگام اجرای نقاشی، باید تصاویر را پنهان کرد تا از آن تقلید نکنند و هر یک برداشت شخصی خود را از موضوع بکشد؛ بخاطر داشته باشید که در انواع نقاشی ذهنی شاگردان می‌توانند از رنگ‌های غیر واقعی در کار خود استفاده کنند و نباید آنها را مجبور کرد که دقیقاً مانند واقعیت کار کنند. یکی از اهداف ارائه نقاشی ذهنی این است که زمینه تصویرهای گوناگون از یک موضوع به وجود آید. نقاشی از دنیای واقعی شامل پروگرام‌هایی است که باعث می‌شود شاگردان با دقت به محیط پیرامون خود توجه کنند، شکل‌ها، رنگ‌ها و بافت‌های متنوع را با هم مقایسه کنند و تناسبات دوری و نزدیکی و ریتم‌های مختلف را در نقاشی خود به کار گیرند. این پروگرام مکمل فعالیت ذهنی است و کمک می‌کند تا شاگردان در دو زمینه نقاشی ذهنی و دنیای واقعی به صورت همزمان انکشاف کنند. در این فعالیت موضوع در مقابل دید شاگردان قرار دارد و آنها باید با دقت به آن نگاه کنند و ویژه گی‌های شکل‌ها، رنگها، بافتها و اندازه‌ها را بررسی کنند. به آنچه دورتر است یا نزدیکتر است دقت کنند و تجربه کنند که با مقابل هم قرار دادن شکل‌ها می‌توان دوری و نزدیکی را نشان داد. توجه به ریتم هم از مباحثی است که در نقاشی اهمیت زیاد دارد.

ریتم قرار گرفتن درختان یا کوه‌ها، ریتم رنگ‌ها در برگ‌های درختان در فصل خزان یا ریتم میوه‌ها در بازار میوه فروشی یا هر نوع تکرار با قاعده که در خطوط، رنگها، شکلها، بافت‌ها یا اندازه‌ها دیده می‌شود، باید مورد تأکید

قرار گیرد تا شاگردان به نمایش آنها در نقاشی خود بپردازند. هدف از اجرای این فعالیت تقلید دقیق (ریالیستی) از طبیعت نیست بلکه: این موضوعات به شاگردان کمک می‌کند تا اولین تجربه‌های خود را از نمایش طبیعت ارائه دهند. آنها چگونه می‌بینند؟ چقدر در نمایش آنچه می‌بینند موفق هستند و چه نکاتی را باید به آنها گوشزد کرد تا دقت بیشتری در مشاهدات خود داشته باشند. لازم به تذکر است که معلم نباید چیزی برای شاگردان بکشد یا هنگام کار در موارد مختلف به جای آنها تصمیم بگیرد.

معلم باید توجه داشته باشد که شاگردان در این سن می‌توانند تصاویر رادر حد قابل قبولی ارائه دهند؛ اما طراحی و نقاشی با سایه روشن؛ مانند: آثار بزرگسالان در توان اغلب شاگردان این صنف‌ها نیست و نباید آنها را مجبور کرد که مانند بزرگسالان نقاشی بکشند. در حقیقت این پروگرام‌ها حدوسط میان نقاشی ذهنی و نقاشی ریالیزم بزرگسالان است. دسته سوم پروگرام‌های نقاشی که مربوط به صنف هشتم و نهم می‌باشد به کاپی از آثار هنر اسلامی اختصاص دارد. این فعالیت‌ها متناسب با درس‌های تاریخ هنر در نظر گرفته شده اند در هر یک از آن تمرین طرح‌ها و نقوش دوران اسلامی به صورت کاپی ارائه شده است. در این تمرین‌ها علاوه بر این که روش کاپی برداری از طرح‌ها به شاگردان آموزش داده می‌شود، با اجرای این طرح‌ها نظم، تناسبات، ریتم و زیبایی موجود در این آثار به ذهن آن‌ها منتقل می‌شود و از طریق تأکید بر روی طرح‌ها و رنگها، ذوق زیبایی شناسی آن‌ها تربیت می‌شود. همانطور که گفته شد فعالیت‌های نقاشی به سه دسته تصویر یا بی، تصویر سازی و کاپی از نقوش مختلف تقسیم می‌شود. در فعالیت‌هایی که جنبه تصویر یابی دارند، موضوع مشخصی برای آغاز کار وجود ندارد و شاگردان با استفاده از خطوط متنوع (در صنف هفتم) لکه‌های سیاهی (در صنف هشتم) و لکه‌های رنگی (در صنف نهم) موضوعات مختلف را پیدا می‌کنند و میکشند.

۲-۲- کاردستی

شاگردان در بخش نقاشی با خط و صفحه آشنا شده اند. در بخش کاردستی یا بعضی از روش‌های ساختن «حجم» آشنا می‌شوند و یاد می‌گیرند که چگونه خط و صفحه را به «حجمی» که سه بعد دارد و فضا را اشغال می‌کند، تبدیل کنند. برای ساختن کاردستی از بسیاری مواد استفاده می‌شود. در صنف نهم از موادی مثل کاغذ و مقوا، گل رس و مواد طبیعی مانند: سنگ، چوب، برگ نباتات و غیره کار گرفته می‌شود.

کاردستی، محصول هماهنگی بین ذهن، چشم و دست شاگردان در ساختن اشیا و حجم‌های گوناگون است. در عملیه ساختن اشیا شاگردان در ابتدا شکل یا بی از محیط و سپس به شکل سازی می‌پردازند. در شکل یابی؛ شاگردان مواد اطراف محیط خود مشاهده می‌کنند و سعی می‌کنند موادی را که مشابه چیزی است پیدا نمایند؛ مانند: یک قطعه سنگ یا پارچه از چوب که ممکن است شبیه یک پرنده باشد، انتخاب نمایند، محل چشم و منقار آن را با مواد رنگه مشخص سازند تا تکمیل شود. در شکل سازی؛ مواد را مطابق طرح ذهنی خود تغییر شکل میدهند، آماده می‌کنند، کنارهم می‌گذارند و یا با همدیگر وصل می‌کنند تا آنچه را که می‌خواهند، بسازند کامل شود، مثلاً: از گل رس یک پرنده می‌سازند. به طور کلی می‌توان گفت که ساختن کاردستی دست آوردهای ذیل را در بر خواهد داشت:

۱. دقت و حساسیت شاگردان را نسبت به محیط اطراف شان افزایش میدهد.
۲. تخیل، تفکر و خلاقیت شاگردان را انکشاف میدهد.
۳. توانایی‌های فیزیکی و حواس آن‌ها را خصوصاً حس بینایی و لامسه شان را تقویت می‌کند.
۴. شاگردان را با ابزار و مواد مختلف، قابلیت‌ها و موارد استعمال آن‌ها آشنا می‌سازد.
۵. توجه شاگردان را به تغییر و زیبا سازی محیط زنده گی شان جلب می‌نماید
۶. شاگردان با آداب، رسوم و فرهنگ خودبیشتر آشنا می‌شوند.
۷. اوقات سرگرم کننده و لذت بخش را برای آنها فراهم می‌آورد.

مواد و ابزار برای ساختن کاردستی:

مواد و ابزار برای ساختن کاردستی، به دو دسته تقسیم می‌شود: مواد طبیعی و مواد مصنوعی. مواد طبیعی؛ انواع سنگ، شاخ و برگ نباتات، پوست، میوه و دانه نباتات، پرهای پرنده گان و سایر مواد، هریک به تنهایی و یا در ترکیب با همدیگر، اشکال زیبایی را می‌سازند. مواد مصنوعی؛ انواع کاغذ و مقوای رنگه، سیم‌های فلزی یا پلاستیکی، و وسایل تزئینی؛ مانند فیته، ستاره رنگه، و وسایل نقاشی که برای ساختن کارهای دستی به کار می‌روند.

اتصالات در کاردستی:

پیوستن مواد با یکدیگر برای رسیدن به ترکیب‌های نو و خلاق، نقش بسزایی دارند. هنگام ساختن کاردستی، شاگردان روش‌های جالبی را در اتصالات پیدا می‌کنند.

انواع اتصالات:

۱. اتصالات از طریق سوراخ کردن با چیز نوک تیز و عبور دادن نخ، فیته رنگه، سیم و غیره از سوراخ.
 ۲. اتصال به وسیله دکمه.
 ۳. اتصال توسط ستپلر.
 ۴. اتصال توسط چسپ، گند، سرش، قند تر شده و...
 ۵. اتصال توسط کاغذ برش شده؛ مانند بافت بوریا و یا اتصال توسط ساقه‌های نرم و بلند نباتات.
 ۶. اتصال توسط سوزن، سنجاق، پنگ، سیخک موی، گیرای لباس و غیره.
 ۷. اتصال دو قطعه گل رس با یک دیگر، مانند: اتصال پایه یا دسته یک ظرف به بدنه آن.
- در این اتصال ابتدا دو محل (روی بدنه و روی قطعه الحاقی) را خراش می‌دهند و روی خراش‌ها را کمی دوغاب (گل شل) می‌مالند. سپس قطعه الحاقی را روی بدنه قرار می‌دهند و با کمی فشار به بدنه وصل می‌کنند و اطراف محل اتصال را صاف می‌کنند.

کار با گل رُس

ساده ترین و دسترس ترین ماده یی که در اطراف انسان وجود دارد، خاک و گل است؛ انسان با شکل دادن به گل، آثار فراوانی تولید کرده است. این آثار شامل لوحه‌ها و حجم‌های گلی است. شاگردان ممکن است کار با گل

و گل بازی را تجربه کرده یا با آن آشنا باشند. در هر صورت، آنها در جریان کار با خصوصیات گل که ماده یی نرم، شکل پذیر و نقش پذیر است. آشنا می شوند و آن را تجربه می کنند.

نقش های برجسته و بسیاری از شاهکارهای معماری، ظرف ها و اشیای مختلف مصرفی و هنری، خشت پخته، کاشی، مجسمه از جمله آثاری هستند که از گل ساخته شده اند.

با مراجعه به موزیم ها و گشت و گذار در نقاط مختلف کشور، می توان نمونه های زیبا و فراوان سفالی را دید، ماده اصلی تشکیل دهنده سفال گل رس است.

برای آماده ساختن گل رس، یک روز قبل خاک رس را با غربال صاف کنید، یک پیمانه خاک را در ظرف مناسب بریزید، کم کم به آن آب اضافه کنید و به آرامی آن را مثل خمیر مشت بزنید و آن را بمالید تا برسد. وقتی گل به دست نچسپد آب آن به اندازه است. گل آماده را در یک خریطه پلاستیکی بیچید و نگهداری کنید.

در موقع کار مقدار کمی گل را به شکل لوله در آورید و آن را خم کنید. در صورتی که ترک بر ندارد برای کار آماده است. اگر ترک برداشت دست خود را ترک کنید و آن را بکوبید تا آماده شود.

گل رس ماده شکل پذیر است و نگهداری آن برای مدت طولانی، بر خاصیت شکل پذیری آن می افزاید. گل بعد از خشک شدن سخت می شود اما بر اثر رطوبت، دوباره نرم خواهد شد. خشک شدن گل بعد از ساختن حجم بسیار مهم است و باید به تدریج صورت بگیرد زیرا گل در هوای آزاد و در صورت نبودن رطوبت به سرعت خشک می شود و ترک بر می دارد، چون سطح خارجی آن خشک می شود ولی لایه درونی آن هنوز تر است و فشار درونی، باعث ایجاد ترک در سطح خارجی گل می شود؛ بر این اساس، باید سرعت خشک شدن را کند کرد، برای این کار، حجم ساخته شده را درون پلاستیک می گذارند و سوراخ های کوچکی در سطح پلاستیک ایجاد می کنند تا هوا به صورت محدود به داخل آن نفوذ کند و حجم ساخته شده، به آرامی خشک شود. بعد از خشک شدن گل، می توان آن را پخت که در این صورت، به آن سفال می گویند. گل، تحت تأثیر حرارت در کوره سخت و محکم می شود به طوری که با گذشت زمان شکل آن تغییر نمی کند. رنگ خاک رس، قبل و بعد از پختن تفاوت می کند. اگر خاک رس، خالص باشد، بعد از پخت، رنگ آن سفید می شود و اگر در ترکیب آن اکسید آهن باشد، به رنگ سرخ، و اگر کاربن داشته باشد به رنگ تیره و اگر گرافیت داشته باشد به رنگ خاکستری در می آید.

شاگردان در دوره اول متوسطه روش ساختن حجم های گلی با دست، خشک کردن و رنگ آمیزی آن را یاد می گیرند.

توصیه هایی برای کار در صنف:

در ساعت درسی حجم سازی با گل رس، لازم است که:

۱. شاگردان از گل های آماده صحی استفاده کنند.

۲. ناخن های شان کوتاه باشد.

۳. در موقع کار با گل پیش بند یا لباس کار مناسب بپوشند. آنها می توانند از لباس های مستعمل خصوصاً

پیراهن مردانه آستین کوتاه بدون یخن استفاده کنند و دکمه های آن را از پشت ببندند.

۴. روی میز کار را با کاغذ باطله یا پلاستیک بپوشانند.
۵. از ظرف آب مناسب استفاده کنند. ظرف آب باید کمی سنگین و کمی بزرگ تر از دست آنها باشد تا به ساده گی نریزد یک کاسه سفالی برای این کار مناسب است.
۶. پیش از شروع کار، معلم با شاگردان به گفتگو بپردازد و در باره تجربه های قبلی و آنچه می خواهند بسازند. با آنها صحبت کند.
۷. شاگردان طبق پروگرام، کار روی گل را آغاز کنند.
۸. در حین کار، گل اضافی را در پلاستیک قرار دهند تا خشک نشود.
۹. در صورت ترکیدن حجم گلی در زمان ساختن محل ترکیده گی را با اسفنج مرطوب یا انگشت تر و یا کمی فشار به هم بچسبانید.
۱۰. برای اتصال دو تکه گل به یکدیگر (مثل دسته که به ظرف چسبانده می شود)، محل مورد نظر را با شیء نوک تیز خراش دهند و با مقداری گل شل و کمی فشار به هم بچسبانند.
۱۱. بعد از اتمام کار، تمامی سطح کار را با اسفنج و گل شل یک دست صاف کنند.
۱۲. می توانند به روش های گوناگون و با استفاده از اشیای مختلف جمع آوری شده، روی شیء گلی نقوش مختلفی ایجاد کرده و بدین وسیله آن را تزئین کنند.
۱۳. گل باقی مانده را جمع آوری کرده و در پلاستیک یا ظرف پلاستیکی سر بسته یی قرار دهند.
۱۴. بعد از پایان کار، ظرف های آب را بشویند و در جای مناسب قرار دهند.
۱۵. شیء گلی ساخته شده را پیش از خشک شدن در جعبه یی محکم، در لابلای کاغذ های نرم پارچه پارچه شده نگهداری کنند.
۱۶. پس از پایان کار با گل، دست های خود را با آب و صابون بشویند.
۱۷. لباس کار خود را بکشند و در جای مناسب قرار دهند.
۱۸. شاگردان می توانند آثار خود را بعد از خشک شدن، رنگ آمیزی کنند. برای این کار، می توان از رنگ هایی که پوشش بیش تر دارند. استفاده کرده مانند: رنگ روغنی، اکریلیک، رنگ آبی، اگر از رنگ آبی استفاده شود بهتر است به خاطری که به خوبی در آب حل می شود و استفاده از آن آسان تر است. هنگام رنگ آمیزی، متناسب به سطح مورد نظر، می توان از مویک نقاشی کوچک و بزرگ استفاده کرد. برای پوشاندن سطوح بزرگتر یا رنگ آمیزی کامل، باید از مویک نقاشی بزرگتر استفاده شود. پس از پایان کار، می توان روی شیء رنگ آمیزی شده را با ورنس یا روغن جلا دار بپوشاند تا رنگ از بین نرود.

۴-۲- آشنایی با تاریخ هنر

فرهنگ عامل تعیین کننده هویت هر ملت است. آشنایی با عوامل تاریخی که در شکل گیری فرهنگ هر کشور تأثیر داشته بیان ارزش و اهمیت هنر و فرهنگ « از گذشته تا به حال » در سرنوشت ملت ها، از ضرورت های آموزشی نسل جدید است. از این نکته نظر تاریخ هنر جزء مهمی از تاریخ هر کشور است که زمینه تحولات فکری و بنیان گذار تغییرات اساسی ملت ها در طول تاریخ است. در طول تاریخ اساس های فکری و فرهنگی ملت های بزرگ، اقوام

مهاجم و ستیزه جو را که قصد تسلط بر سر زمین آنها را داشته تحت تأثیر قرار داد و کار عملی آنان را از کشتار و ویرانی به سمت آبادانی و ایجاد آثار هنری ارزشمند تغییر داد. از این نگاه آشنایی با قدامت و ارزش هنر و فرهنگ هر کشور و حرکت در جهت شناخت، حفظ و نگهداری، احیا، ترویج و تولید آثار هنری و فرهنگی عامل انکشاف ملت‌هاست. بنابراین بررسی اجمالی تاریخ هنر افغانستان و جهان در این دوره تعلیمی که زمان شکل‌گیری شخصیت نو جوانان است، اهمیت زیادی دارد. نوجوانانی که با تاریخ، هنر و فرهنگ سرزمین خود آشنایی کامل داشته باشند، هرگز دچار خود با ختگی فرهنگی نخواهند شد و زیر بار نفوذ تهاجم فرهنگی بیگانگان قرار نخواهد گرفت. بر اساس این دیدگاه بخش تاریخ هنر به موازات آموزش‌های هنری دوره متوسطه طراحی و در نظر گرفته شده است تا شاگردان بیاموزند که میراث هنری، ارزش تاریخی و فرهنگی زیادی برای کشور دارد و در حفظ و نگهداری آن کوشش کنند.

آشنایی با تاریخ هنر صنف نهم شامل چند بخش است، بخش اول مربوط به هنر معاصر افغانستان است.

پلان راهنمای تدریس:

پلان راهنمای تدریس؛ اهداف آموزشی، روش‌های تدریس، لوازم ضروری تدریس و شیوه ارزیابی درس را بیان می‌کند.

در آخر، فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی) و فعالیت‌های آموزش شاگردان را نشان می‌دهد. برای آشنایی بیشتر معلمان با تدریس هنر و اجرای فعالیت‌های هنری شاگردان در صنف نهم، نمونه‌های از پلان راهنمای تدریس برای تمام درس‌ها از اول الی درس هژدهم برای معلمان در نظر گرفته شده. که قرار ذیل در باره هر درس آن معلومات بهتر تدریس مضمون هنر ارائه می‌گردد.

پلان رهنمای تدریس مضمون هنر درس (۱) (نقاشی با لکه‌های رنگی)

زمان تدریس یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب		شرح مطالب
۱- عنوان درس		نقاشی با لکه‌های رنگی
۲- اهداف آموزشی		از شاگردان انتظار می‌رود در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند. ۱- آشنایی به تصویریابی با لکه‌های رنگی. ۲- درک کردن اشکال در لکه‌های رنگی. ۳- پیدا کردن اشکال در لکه‌های رنگی و ارزش آن.
۳- روش‌های تدریس		روش‌های مشاهده، توضیحی، نمایشی، کار عملی.
۴- سامان و لوازم ضروری تدریس		قطی رنگ آبی، موپک نقاشی، قلم پنسل، ظرف آب و کاغذ.
۵- شیوه ارزیابی		ارزیابی خودی، درجه‌های تقدیر اعلی، عالی، خوب، متوسط، ضعیف.
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	فعالیت مقدماتی:	زمان به دقیقه
	بعد از سلام و احوال پرسى با شاگردان، آگاهی از وضعیت جسمانی و ذهنی، شاگردان و آمادگی برای فراگیری دروس، پاسخ و پرسش از درس گذشته.	۵ دقیقه
	ایجاد انگیزه: - آیا در باره شیوه نقاشی با لکه‌های رنگی از قبل آگاهی داشتید؟	۵ دقیقه

مدت زمان	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	۶-۱ فعالیت‌های تدریس معلم (آمورش مفاهیم و ارزیابی)
۳۵ دقیقه	<p>۱- شاگردان به شکل‌های کتاب درسی درس مربوط به نقاشی با لکه‌های رنگی بدقت توجه کنند و به توضیحات همه جانبه معلم خود گوش دهند.</p> <p>۲- از شکل‌های ایجاد شده به طور مختلف در صنف شاگردان یک نمایش را در نظر بگیرند.</p> <p>۳- شاگردان درمورد این درس با هم گفتگو نمایند و نتیجه آن را به دیگران در میان بگذارد.</p>	<p>۱- معلم دربارهٔ طریقه نقاشی با لکه‌های رنگی از روی کتاب درسی که عملاً در صفحات آن اجرا شده به شاگردان توضیحات داده و در وقت نقاشی شکل‌ها به آنها رهنمایی نماید.</p> <p>۲- در موقع اینکه شاگردان به کدام سوآلی بر می‌خورند و یا در رسم کردن شکل مشابه توسط قلم پنسل بالای لکه رنگی خطوط می‌کشیدند. معلم به آنها رهنمایی کرده تا شکلی را نقاشی نمایند.</p> <p>۳- کارهای شانرا ارزیابی نموده نزد خود یاد داشت کنید.</p>
<p style="text-align: center;">معلومات اضافی برای معلم</p> <p>تصویریابی در لکه‌ها یک بخش مهمی نقاشی است. در طبیعت لکه‌های که به شکل طبیعی به وجود می‌آید میتوان تصاویر زیبای را مشاهده کرد. دقت به این تصاویر زیبای طبیعی و جستجوی آنها تفکر و دقت شاگردان به لکه‌ها است. مثلاً: لکه‌ها که توسط باران بالای دیوارها خانه‌ها به وجود می‌آید و یا به شکل طبیعی برخورد مواد طبیعی به همدیگر، لکه‌های بسیار بزرگ در کوه، سنگها و دشت‌ها به وجود می‌آید باید به آنها توجه و تفکر عمیق کرد و در آن تصاویری که مشابه به حیوان، پرنده، انسان و یا یک شکل آشنای مورد علاقه شاگردان باشد، جستجو کرد، معلم محترم باید آنچه را که در مورد لکه‌ها، خود می‌داند به شاگردان توضیحات بدهد و شاگردان آنر متوجه محیط اطراف شان در مورد لکه‌ها بسازید. این عمل قوه فکری شاگردان را آنچنان پرورش می‌دهد که نه تنها برای مضمون هنر بلکه برای تمام مضامین و حیات شخصی ایشان مفید و اقع میشود.</p> <p>شاگردان به کمک رنگ و مویک به روی کاغذ سفید لکه‌های رنگه را در عمل ایجاد نمایند و به دقت تمام در آن لکه‌ها، تصاویر آشنا و مورد علاقه خود را جستجو کنند.</p>		
<p style="text-align: right;">کارخانه گی:</p> <p>مطابق به دروس کتاب درسی وظیفهٔ خانه گی را برای شاگردان در نظر داشته باشید.</p>		

پلان رهنمای تدریس مضمون هنر درس (۲) (تاریخ هنر افغانستان معاصر)

زمان تدریس دو ساعت درسی (۹۰ دقیقه)

عناوین مطالب		شرح مطالب
۱- عنوان درس		تاریخ هنر افغانستان (معاصر)
۲- اهداف آموزشی		<p>از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند.</p> <ul style="list-style-type: none"> • (دانشی) • مهارتی • ذهنیتی <p>۱- آشنایی شاگردان با تاریخ هنر معاصر.</p> <p>۲- درک شیوه‌های وانکشاف هنر معاصر در کشور.</p> <p>۳- به هنرها عصر حاضر در افغانستان ارزش قایل شوند.</p>
۳- روش‌های تدریس		روش‌های مشاهده، توضیحی، کار عملی، پرسش و پاسخ.
۴- سامان و لوازم ضروری تدریس		کتاب درسی، قلم پنسل و پنسل پاک، کاغذ، تصاویر مربوطه درس.
۵- شیوه ارزیابی		ارزیابی خودی، تحریری و تقریری، ملاحظه، مهارت‌های ارتباطی.
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	فعالیت مقدماتی:	
	زمان به دقیقه	بعد از سلام، احوال پرسى با شاگردان و گرفتن حاضری پرسش و پاسخ و نمایش تصاویر درس مربوطه به شاگردان. پرسان درس گذشته، ارتباط آن با درس جدید و ایجاد انگیزه.
	۱۰ دقیقه	
	ایجاد انگیزه:	
	۱۰ دقیقه	<p>- هنرمندانی که از رشته‌های مختلف مؤسسات هنری فارغ می‌شود کدام کارها را انجام می‌دهند؟</p>

مدت زمان	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	۱-۶ فعالیت‌های تدریس معلم (آمورش مفاهیم و ارزیابی)
۷۰ دقیقه	<p>۱- شاگردان تصاویر و شیوه کار هنرمندان معاصر را مشاهده نموده و تفاوت‌های هنر قدیم را با هنر معاصر با یکدیگر مشوره نمایند.</p> <p>۲- شاگردان توضیحات معلم مضمون هنر را در باره هنر معاصر که قسمت زیاد آن در کتاب درسی توضیح شده به دقت بشنوند و یک پروگرام تربیتی و علمی را که در تلویزیون مشاهده کرده باشند آن را به همصنفان خود قصه نمایند.</p>	<p>۱- معلم درباره هنرهای معاصر از روی کتاب درسی با تصاویر زیبا که نمونه کار هنر مندان معاصر است به شاگردان توضیحات بدهد.</p> <p>۲- در مورد فارغ التحصیلان که از مؤسسات هنری فارغ میشوند از کار هنری آنها معلومات بدهد.</p> <p>۳- معلم غرض ارزیابی و اطمینان خاطر از شاگردان بپرسد که آیا درس را آموختند یا خیر؟ نتیجه آنرا نزد خود یاد داشت کند.</p>
<p style="text-align: center;">معلومات اضافی برای معلم</p> <p>شاگردان در صنف ۷ با تاریخ هنر و آثار هنری افغانستان پیش از اسلام آشنا شده اند: در صنف هشتم هنر و آثار هنری دوره اسلامی افغانستان به شاگردان معرفی شده است. صنف نهم به تغییرات جامعه در عصر نوین می پردازد و زمینه‌های ایجاد هنرهای معاصر را بیان می کند. نمونه‌هایی از آثار هنری معاصر افغانستان در این درس به شاگردان معرفی شده است.</p>		

پلان راهنمای تدریس مضمون هنر درس ۳- تاپه کاری با مواد مصنوعی

زمان تدریس: (یک ساعت درسی) ۴۵ دقیقه

شرح مطالب		عناوین مطالب
تاپه کاری با مواد مصنوعی		۱- عنوان درس
از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: ۱- آشنایی با روش تاپه کاری با اشیای مصنوعی. ۲- شکل یابی در نمونه‌های تاپه کاری. ۳- شکل سازی با تکمیل نمونه‌های تاپه کاری. ۴- درک یک نمونه تاپه کاری با اشیای مصنوعی و شکل یابی در آن.		۲- اهداف آموزشی <ul style="list-style-type: none"> • دانشی • مهارتی • ذهنیتی
روش‌های مشاهده، توضیحی، نمایشی، کار عملی.		۳- روش‌های تدریس
کاغذ ضخیم یا مقوا رنگ آبی، ظرف آب، قلم پنسل رنگه، سکه فلزی کوچک، پارچه، اسفنج، خریطه پلاستیکی.		۴- سامان و لوازم ضروری تدریس
ارزیابی خودی، درجه‌های تقدیر اعلی، عالی، متوسط، خوب و ضعیف.		۵- شیوه ارزیابی
زمان به دقیقه	فعالیت مقدماتی: بعد از سلام و احوال پرسى با شاگردان تنظیم صنف پرسش و پاسخ در باره تاپه کاری با انگشت و با اشیای طبیعی	۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف
۵ دقیقه		
۵ دقیقه	ایجاد انگیزه: طرح سؤال: با مواد باطله چه کارهایی می‌توانید انجام دهید؟	

مدت زمان	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	۱-۶- فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)
۳۵	<p>۱- شاگردان نمونه‌ها را مشاهده و در باره آن‌ها گفتگو کنند.</p> <p>۲- ابزار و مواد کار را آماده کنند.</p> <p>۳- هر یک از مواد مصنوعی را به رنگهای دلخواه خود رنگ آلوده کنند و بالای صفحه بگذارند تا نقوش جالب و متنوعی ایجاد شود.</p> <p>۴- نقش‌ها را ببینند و اشکال را در آن جستجو کنند.</p> <p>۵- به کمک خطوط آنرا به اشکال مورد نظر تان تبدیل کنید.</p> <p>۶- اشکال را که ترسیم نموده اید به نمایش بگذارید و در مورد آن با هم گفتگو نمایید. خود و دیگران را ارزیابی کنید.</p>	<p>۱- معلم نمونه‌های مواد را که شاگردان جمع آوری کرده اند، به همه نشان دهد.</p> <p>۲- روش تاپه کاری با مواد مصنوعی را برای شاگردان توضیح دهد.</p> <p>۳- روش کار شاگردان را مشاهده و نتایج حاصل را نزد خود برای ارزیابی آنها یادداشت کند.</p>
<p style="text-align: center;">معلومات اضافی برای معلم</p> <p>روشهای تاپه کاری از مواد مصنوعی را شاگردان بیاموزند و از مواد مصنوعی مانند: مهرهای ساخته شده سکه‌های فلزی، دکمه، سرپوش قلم، سرپوش بوتل، پنسل پاک و غیره مواد مصنوعی برای ساختن تاپه مصنوعی توسط رنگ استفاده کنند.</p>		

پلان رهنمای تدریس مضمون هنر درس (۴) (شبکه کاری با گل)

زمان تدریس دو ساعت درسی (۹۰ دقیقه)

عناوین مطالب		شرح مطالب
۱- عنوان درس		شبکه کاری با گل
۲- اهداف آموزشی		از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند. ۱- آشنایی با طریقه‌های شبکه کاری با گل رس. ۲- آشنایی با نقش برجسته، شبکه کاری معماری، کاشی و مجسمه‌ها خشت پخته، ظروف، اشیای و لوازم مختلف دیگر که از گل ساخته می‌شود. ۳- درک اهمیت گل رس در ساختن اشیای مختلف تزئینی و هنری.
۳- روش‌های تدریس		روش‌های کار عملی، مشاهده، توضیحی، نمایشی.
۴- سامان و لوازم ضروری تدریس		گل رس، رنگ آبی، موپک نقاشی، کاغذ ترس، چوب آتش گز و قلم پینسل، میز و یا تخته کار، نمونه از دیزاین مودلیر و یا کاردک برای برش کردن.
۵- شیوه ارزیابی		ارزیابی خودی، درجه‌های تقدیر اعلی، عالی، متوسط، خوب و ضعیف.
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف		فعالیت مقدماتی: بعد از سلام و احوال پرسشی باشاگردان و آماده کردن وسایل مورد نیاز درس مربوط، پرسش و پاسخ در مورد آماده کردن گل رس برای ساختن یک شکل.
		ایجاد انگیزه: - آیا در مورد ترسیم دیزاین بالای صفحه گلی قبلاً چیزی اموخته بودند؟
		زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه ۱۰ دقیقه

مدت زمان به دقیقه	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	۱-۶ فعالیت‌های تدریس معلم (آمورش مفاهیم و ارزیابی)
۷۰ دقیقه	<p>۱- شاگردان نمونه‌های دیزاین‌های ساده را مطابق رهنمایی معلم با احتیاط بالای صفحه گلی از کاغذ ترس انتقال دهند.</p> <p>۲- گل‌های اضافی را توسط مودلیر یا کارد پلاستیکی از میان آن بردارند. تا نقش برجسته معلوم شود بعد از خشک شدن به احتیاط آن را به دلخواه خود رنگ آمیزی نمایند.</p> <p>۳- کارهای تکمیل شده را در خریطه پلاستیکی نگهدارید تا به آرامی خشک شود.</p> <p>۴- بعد از خشک شدن آنرا رنگ آمیزی کنید.</p>	<p>۱- معلم نمونه یک دیزاین ساده را بخاطر نقش روی صفحه گل انتخاب نموده و طریقه کاپی کردن آن را بالای صفحه گل به شاگردان رهنمایی نماید.</p> <p>۲- بعد از ساختن دیزاین در صفحه گلی طریقه رنگ آمیزی را به آنها بگویید.</p> <p>۳- کارهای شاگردان را ارزیابی نماید و نتیجه آن را نزد خود یادداشت کنید.</p>
<p style="text-align: center;">معلومات اضافی برای معلم</p> <p>این درس به ساختن کاردستی با گل اختصاص دارد. برای تهیه « شبکه کاری با گل » شاگردان ابتدا باید طرح مناسب شبکه کاری را بیابند؛ سپس گل را آماده کنند و یک لوحه گلی به اندازه طرح خود تهیه نمایند. طرح را روی گل گذاشته، نقش را روی لوح گلی منتقل کنند؛ سپس قسمت‌های اضافی را در آورند. این مراحل باید با دقت و حوصله مندی با ظرافت انجام شود تا قسمت‌های مختلف لوحه گلی از هم جدا نشوند. پس از بیرون آوردن همه قسمت‌های اضافی، لبه شبکه‌ها را صاف کاری نمایند تا زیبا تر شود. چون تهیه لوحه چند ساعت طول می‌کشد باید کار نیمه تمام را در خریطه پلاستیک بپیچند تا هوا به آن نرسد و زود خشک نشود. اگر گل ترک بخورد و ساعت بعدی گل نرم و انعطاف پذیر نباشد نمی‌توان کار را تمام کرد. در صورتی که ترک‌های باریکی روی سطح گل مشاهده شد با کمی آب آن را ترکند و با دست محل ترک را صاف کاری کنند. پس از اتمام کار، لوحه گلی را در محل مناسب بگذارند تا آرام آرام خشک شود و ترک نخورد. پس از این که لوحه گل خشک شد، می‌توان آن را رنگ آمیزی کرد. شاگردان را در انتخاب رنگ‌ها و نوع رنگ آمیزی، آزاد بگذارید. پس از خشک شدن رنگها یک لایه ورنس روی لوحه گلی بمالید تا دوام لوحه گلی بیشتر شود. در صورتی که کوره در اختیار دارید ابتدا لوحه گلی را در کوره گذاشته پخته کنید سپس رنگ آمیزی کنید بعداً ورنس به آن بمالید.</p>		

پلان رهنمای تدریس مضمون هنر درس (۵) (هنر غرب)

زمان تدریس دو ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب		شرح مطالب
۱- عنوان درس		هنر غرب
۲- اهداف آموزشی		<p>۱- آشنایی با هنر غرب و روش کار هنری آنها.</p> <p>۲- آشنایی با هنرمندان دوره رنسانس و شیوه‌های کار هنری آنها.</p> <p>۳- درک شیوه‌های کار هنری هنرمندان در غرب.</p>
۳- روش‌های تدریس		روش‌های مشاهده، توضیحی و مباحثه گروهی.
۴- سامان و لوازم ضروری تدریس		کتاب درسی و کتاب رهنمای معلم، قلم پنسل و پنسل پاک، تباشیر، تخته و تخته پاک.
۵- شیوه ارزیابی		ارزیابی خودی، درجه‌های تقدیر اعلی، عالی، متوسط، خوب و ضعیف ملاحظه، مهارت‌های ارتباطی.
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف	فعالیت مقدماتی:	زمان به دقیقه ۵ دقیقه
	بعد از سلام و احوال پرسی باشاگردان پرسش و پاسخ در باره درس گذشته در ارتباط به درس جدید.	
	ایجاد انگیزه:	۵ دقیقه
	آیا شیوه کار هنرمندان قدیم را درک کرده می‌توانید؟	

مدت زمان	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	۱-۶ فعالیت‌های تدریس معلم (آمورش مفاهیم و ارزیابی)
۳۵ دقیقه	۱- توضیحات معلم را دقیقاً بشنوند. ۲- در مورد درس جدید از معلم بپرسید. ۳- به سؤالات معلم جواب‌های درست بگویید.	۱- معلم در مورد هنرهای دوره انسانس معلومات دهد. ۲- به سؤالات شاگردان جواب بگویند. ۳- از شاگردان در مورد درس جدید بپرسد. ۴- میزان آموزشی شاگردان را ارزیابی نموده و نزد خود یاد داشت کند.
<p style="text-align: center;">معلومات اضافی برای معلم</p> <p>بخش دیگر آشنایی با تاریخ هنر به معرفی هنر غرب اختصاص دارد. شاگردان در صنف هفتم با هنر دوره سنگ (دوره سنگ قدیم، دوره سنگ میانه و دوره سنگ جدید) و هنر تمدن‌های باستانی (بین النهرین، ایران، مصر، هند، چین، جاپان، یونان و روم باستان) آشنا شده اند.</p> <p>در زمینه هنرهای دینی در صنف هفتم هنر مسیحیت (صدر مسیحیت، بیزانس و گوتیک) و در صنف هشتم هنر اسلامی (خوشنویسی، معماری، هنرهای دستی و میناتور) معرفی شده است.</p> <p>در صنف نهم بخش تاریخ هنر جهان معرفی هنر غرب از رنسانس تا دوره معاصر می‌پردازد. امروز هنرمندان جهان تا حد زیادی تحت تأثیر هنر غرب قرار داشته. همان گونه که جوامع معاصر تحت تأثیر تمدن غرب قرار دارند.</p> <p>شناخت زمینه ایجاد این تحولات و تأثیرات آن نقش مهمی در جلوگیری از تهاجم فرهنگی دارد. جامعه غرب از دوران رنسانس با تفکر «هومانیستی» «انسان گرایی» شالوده تمدنی پی ریخت که امروز همه وجوه زنده گی انسان از جمله علم و هنر را تحت تأثیر قرار داده است.</p> <p>به علاوه روش فعالیت‌های هنری در غرب با آنچه در طول تاریخ در هنر تمدن‌های مختلف مشاهده می‌شود، متفاوت است و هنرمندان غرب پی در پی موضوعات و مواد مصرفی، روش‌های کار و شیوه‌های بیان آثار هنری را تغییر داده اند. به همین دلیل از قرن ۱۵ میلادی تاکنون سبک‌های مختلف هنری در غرب ظهور کرده و چند صباحی دوام یافته و سپس رها شده و شیوه جدیدی ابداع گردیده است. این تحولات به موازات جوامع غربی در سراسر جهان به وجود آمده است و یکی از عوامل مهم آن وجود دانشگاه ها و پوهنتون‌های هنری است که شیوه‌های غربی را آموزش می‌دهند.</p>		

پلان رهنمای تدریس مضمون هنر درس (۶) (طراحی و نقاشی جنتری)

زمان تدریس دو ساعت درسی (۹۰ دقیقه)

عناوین مطالب		شرح مطالب
۱- عنوان درس		طراحی و نقاشی جنتری
۲- اهداف آموزشی		از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند. ۱- آشنایی با طراحی جنتری. ۲- آشنایی با ساختن و تقسیمات هفته و ماه و نقاشی چهار فصل سال. ۳- درک اهمیت زیبایی نقاشی در صفحات جنتری.
۳- روش‌های تدریس		روش‌های توضیحی، مشاهده، کار عملی، نمایشی.
۴- سامان و لوازم ضروری تدریس		کاغذ مقوا، رنگ آبی، مویک نقاشی، قلم پنسل و پنسل پاک، تیغ برش قیچی و سرش.
۵- شیوه ارزیابی		کار عملی، ارزیابی خودی، درجه‌های تقدیر عالی، عالی، متوسط، خوب و ضعیف ملاحظه، مهارت‌های ارتباطی
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	فعالیت مقدماتی:	زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه
	بعد از احوال پرسشی با شاگردان و بعداً پرسش و پاسخ در باره طراحی و نقاشی جنتری و آماده گی بخاطر ساختن جنتری.	
	ایجاد انگیزه:	۱۰ دقیقه
	طرح سؤال: ۱- آیا از چهار فصل سال منظره‌ای را در ذهن خود طرح و مجسم ساخته می‌توانید؟ ۲- آیا طرح‌های ذهنی خود را در عمل پیاده کرده می‌توانید؟	

مدت زمان	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	۶-۱ فعالیت‌های تدریس معلم (آمورش مفاهیم و ارزیابی)
۷۰ دقیقه	<p>۱- توضیحات معلم را دقیقاً بشنوند و آنرا در عمل پیاده کنند.</p> <p>۲- شاگردان مطابق هدایت معلم عمل کنند و نتیجه را به نماینده گروه‌های دیگر بگویند.</p>	<p>۱- معلم نظریات خود را در باره طراحی جنتری با شاگردان شریک ساخته در اجرای کار عملی آن به شاگردان رهنمایی نمایند.</p> <p>۲- معلم شاگردان را به گروه‌ها تقسیم نماید. و سپس اعضای هر گروه در حصه نقاشی تزئین جنتری باهم مشوره کنند.</p> <p>۳- در اخیر درس کارهای عملی شاگردان را ارزیابی و یاد داشت کنید.</p>
<p style="text-align: center;">معلومات اضافی برای معلم</p> <p>درس ششم در باره طراحی و نقاشی جنتری اختصاصی یافته است. جنتری‌های که طراحان و نقاشان در دیزاین و زیبایی آن زحماتی زیادی را که متقبل شده اند و انواع جنتری‌های جیبی، جنتری‌های دیواری و جنتری‌های سر میزی را تهیه نموده. ازین جنتری‌های فوق الذکر نمونه‌هایی جمع آوری کرده و به ارتباط و تقسیم روزهای هفته‌ها، ماه‌های چهارفصل سال به شاگردان نشان داده و توضیح بدهید تا ذهن شاگردان در طراحی انواع جنتری‌ها انکشاف کرده و دراین مورد جنتری‌های زیبای را تهیه نمایند.</p>		

پلان رهنمای تدریس مضمون هنر درس (۷) (هنر معاصر غرب)

زمان تدریس دو ساعت درسی (۹۰ دقیقه)

عناوین مطالب		شرح مطالب
۱- عنوان درس		هنر معاصر غرب
۲- اهداف آموزشی		از شاگردان انتظار می‌رود در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند. <ul style="list-style-type: none"> • (دانشی) • مهارتی • ذهنیتی <ul style="list-style-type: none"> - آشنایی شاگردان به هنری غرب. - به آثار هنری غرب علاقه مند شوند. - آثار هنری را بشناسند.
۳- روش‌های تدریس		روش‌های تو ضیحی، مشاهده، نمایشی
۴- سامان و لوازم ضروری تدریس		کتاب درسی، کتاب رهنمای معلم، قلم و کتابچه، تخته و تباشیر.
۵- شیوه ارزیابی		ارزیابی خودی، درجه‌های تقدیر اعلی، عالی، متوسط، خوب و ضعیف ملاحظه، مهارت‌های ارتباطی.
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف		فعالیت مقدماتی:
		بعد از ادای سلام و احوال پرسشی با شاگردان پرسش و پاسخ در باره هنر معاصر غرب. پرسش از درس گذشته.
		ایجاد انگیزه:
		طرح سوال: آیا تا به حال درباره هنر معاصر غرب چیزی شنیده اید؟
زمان به دقیقه	۱۰ دقیقه	
۱۰ دقیقه		

مدت زمان	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	۱-۶ فعالیت‌های تدریس معلم (آمورش مفاهیم و ارزیابی)
۷۰ دقیقه	<p>۱- شاگردان توضیحات معلم را در رابطه درس بشنوند. و نکات مهم یاد داشت معلم را از روی تخته نوت بگیرند و سؤالات مربوط به درس را با معلم طرح نمایند.</p> <p>۲- شاگردان توضیحات معلم را در رابطه به سبک‌ها و شیوه‌های هنر معاصر غرب بخصوص در بخش نام هنر مندان دقیقاً بشنوند و به ذهن خود بسپارند.</p>	<p>۱- معلم درباره هنر معاصر غرب به شاگردان معلومات دهد و نکات مهم درس را روی تخته صنف یاد داشت نماید.</p> <p>۲- سؤالات مربوط درس را از کتاب درسی به شاگردان پاسخ دهند.</p> <p>۳- سبک‌ها و شیوه‌های مختلف هنر معاصر غرب را با ارائه نام هنرمندان شرح دهد.</p>
<p style="text-align: center;">معلومات اضافی برای معلم</p> <p>در هنر معاصر غرب، پروسه حرکت هنری معاصر غرب را از قرن بیستم تا دوره معاصر معرفی می‌کند. مهم ترین تحولات هنری با تصاویر متنوع در این درس ارائه شده تا شاگردان با زمینه‌های هنر معاصر غرب آشنا شوند.</p> <p>هنر و فرهنگ عامل تعیین کننده هویت هر ملت است. آشنایی با عوامل تاریخی که در شکل گیری هنر و فرهنگ هر کشور تأثیر داشته بیان ارزش و اهمیت هنر و فرهنگ « از گذشته تا به حال » در سرنوشت ملت‌ها، از ضرورت‌های آموزشی نسل جدید است. از این نکته نظر تاریخ هنر جزء مهمی از تاریخ هر کشور است که زمینه تحولات فکری و بنیان گذار تغییرات اساسی ملت‌ها در طول تاریخ است.</p>		

پلان رهنمای تدریس مضمون هنر درس (۸) (ساختن کاردستی با قطی باطله کاغذی)

زمان تدریس دو ساعت درسی (۹۰ دقیقه)

عناوین مطالب		شرح مطالب
۱- عنوان درس		ساختن کاردستی با قطی باطله کاغذی
۲- اهداف آموزشی		<p>از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند.</p> <p>۱- آشنایی با ساختن کار دستی از مواد باطله.</p> <p>۲- علاقه مندی شاگردان با کارهای دستی.</p> <p>۳- درک کردن ارزش کارهای دستی.</p>
۳- روش‌های تدریس		روش‌های توضیحی، مشاهده، کار عملی و نمایشی.
۴- سامان و لوازم ضروری تدریس		قطی‌های باطله، رنگ آبی، قلم مو، قلم پینسل، پینسل پاک، ظرف آب، اسکاتیب، سرش، قیچی، تیغ برش و مواد ساده محیطی.
۵- شیوه ارزیابی		ارزیابی خودی، درجه‌های تقدیر عالی، عالی، متوسط، خوب و ضعیف ملاحظه، مهارت‌های ارتباطی.
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف		فعالیت مقدماتی:
		بعد از سلام و احوال پرسشی با شاگردان بعداً پرسش و پاسخ
		در باره درس مربوطه و آماده ساختن لوازم ضروری برای تدریس.
۱۰ دقیقه		زمان به دقیقه
۱۰ دقیقه		ایجاد انگیزه:
		طرح سوال: آیا گاهی از مواد ساده محیطی و اشیای باطله در
		ساختن کار دستی کدام شکلی را ساخته اید؟

مدت زمان به دقیقه	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	۱-۶ فعالیت‌های تدریس معلم (آمورش مفاهیم و ارزیابی)
۷۰ دقیقه	۱- شاگردان مواد ساده محیطی مطابق هدایت و مشوره قطی‌های بیکاره را با خود بیاورند. ۲- شاگردان در گروه‌های که تعیین شده اند در مورد کاردستی قطی‌های باطله باهم صحبت نمایند.	۱- معلم به شاگردان هدایت بدهد تا قطی‌های بیکاره را با خود بیاورند. ۲- شاگردان در گروه‌های خود در مورد قطی‌های بیکار گفتگو نمایند. ۳- کار شاگردان مورد ارزیابی قرار دهید و نتیجه را یاد داشت کنید.
<p style="text-align: center;">معلومات اضافی برای معلم</p> <p>با انجام این گونه فعالیت‌ها شاگردان می‌آموزند که از مواد باطله چیزهای زیبا بسازند. قطعی دستمال کاغذی، آب میوه، کریم دندان و گوگرد یا هر نوع قطعی باطله را که در دسترس باشد می‌تواند برای ساختن کار دستی‌های متنوع به کار گیرند. از اوایل سال تعلیمی از آنها بخواهید که موضوع دلخواه خود را برای ساختن کاردستی، قطعی باطله انتخاب کنند و قطعی‌هایی را که برای ساختن آن مناسب است بیابند و جمع آوری کنند و در ساختن ساختمان‌های بلند، طیاره، کشتی، موتر یا موضوع دلخواه خود آنها به کار گیرند و باید بدانند که چه تعداد قطعی باید جمع آوری کنند؟ با جمع آوری قطعی‌ها هنگام ساختن کاردستی شاگردان آماده کار هستند و قطعی‌های کاغذی باطله را به کمک سرش یا سکاشتیپ به هم می‌چسبانند. اگر بعضی از قسمت‌های موضوع انتخابی به شکل مکعب نیست (مانند چراغ‌های موتر) شاگردان می‌توانند قطعی‌های باطله را با قیچی به شکل مناسب برش دهند و آن را به قسمت‌های دیگر بچسبانند و پس از این که کاردستی آماده شد، آن را تزیین کنند. با استفاده از رنگ‌های مختلف می‌توان کاردستی را رنگ آمیزی کرد یا با کاغذهای رنگی روی آن را پوشاند. جزییات موضوع مانند شیشه‌های طیاره، بادبان کشتی و چراغ موتر را به کار اضافه کنند تا کامل تر و زیباتر شود. اگر شاگردی روش جدیدی برای تزیین کاردستی خود ابداع کرد او را بسیار تشویق کنید.</p>		

پلان رهنمای تدریس مضمون هنر درس (۹) (کاپی از نقوش هندسی)

زمان تدریس یک ساعت درسی (۹۰ دقیقه)

عناوین مطالب		شرح مطالب
۱- عنوان درس		کاپی از نقوش هندسی
۲- اهداف آموزشی		از شاگردان انتظار می‌رود در پایان تدریس با اهداف زیر دست یابند. ۱- آشنایی با طریقه کاپی از نقوش هندسی. ۲- آشنایی با رنگ آمیزی و درک زیبایی‌های نقوش هندسی.
۳- روش‌های تدریس		مشاهده، کار عملی، نمایش، پرسش و پاسخ.
۴- سامان و لوازم ضروری تدریس		کاغذ کاک، کاغذ ترس (شفاف) قلم پینسل و پینسل پاک، رنگ آبی، ظرف آب، مویک نقاشی و نمونه دیزاین و نقوش هندسی برای کاپی کردن.
۵- شیوه ارزیابی		ارزیابی خودی، درجه‌های تقدیر اعلی، عالی، متوسط، خوب و ضعیف ملاحظه مهارت‌های ارتباطی.
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف		فعالیت مقدماتی: بعد از ادای سلام و احوال پرسشی باشاگردان و آماده ساختن لوازم ضروری تدریس و پرسش و پاسخ در باره نقوش هندسی و تهیه کاپی از یک دیزاین و نقوش اصلی.
		زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه
		ایجاد انگیزه: طرح سوال: آیا تا به حال کدام دیزاین را کاپی کرده بودید؟ ۱۰ دقیقه

مدت زمان	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	۱-۶ فعالیت‌های تدریس معلم (آمورش مفاهیم و ارزیابی)
۷۰ دقیقه	<p>۱- شاگردان نمونه‌های دیزاین‌ها و نقوش هندسی را تماشا کرده در باره آن با یکدیگر گفتگو نمایند.</p> <p>۲- ابزار مربوط درس را آماده سازند، با پנסل کمرنگ با دقت بیشتر شکل دیزاین خود را کاپی کنید.</p> <p>۳- طرح آماده شده را با سکاشتیب روی میز با تخته طراحی نصب کنند.</p> <p>۴- طرح تکمیل شده اصلی را به ترتیب از رنگهای تیره به روشن رنگ آمیزی کنند.</p>	<p>۱- معلم باید نمونه‌های دیزاین و نقوش را به تمام شاگردان نشان دهد.</p> <p>۲- روش کاپی کردن را با شاگردان توضیح دهد.</p> <p>۳- روش و طریقه‌های کار آنها را مشاهده و نتایج آن را نزد خود یاد داشت نماید</p> <p>۴- معلم از کارهای تکمیل شده شاگردان یک نمایش را در نظر بگیرد.</p>
<p style="text-align: center;">معلومات اضافی برای معلم</p> <p style="text-align: right;">خلاصه درس نهم</p> <p>یکی از آسانترین طریقه‌ها و شیوه کار سریع کاپی از عکس و یا کاپی از نقوش و دیزاین‌ها در نقاشی می‌باشد. با قرار دادن کاغذ ترس بالای نقوش و یا تصویر نصب شده در تخته و یا میز توسط پנסل خطوط اوت لاین و یا خطوط بیرونی دیزاین متذکره را بدقت خط بکشید و آهسته آهسته نقاط دیگر آن را کاپی کرده تا تصاویر و یا دیزاین مورد نظر تان تکمیل شود و کاغذ ترس را از روی آن بردارید و روی دیگر آن را دور بدهید و دو باره خطوط آن را با پנסل خط بکشید تا رنگ پנסل به روی دیگر آن انتقال یابد و کاغذ ترس بالای کاغذ مقوا و کاغذ دیگر گذاشته خط بکشید و بروی کاغذ سفید نقش آن ظاهر می‌گردد و آن را رنگ آمیزی کنید.</p>		

پلان رهنمای تدریس مضمون هنردرس (۱۰) (آشنایی با مؤسسات هنری افغانستان)

زمان تدریس یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب		شرح مطالب
۱- عنوان درس		آشنایی با مؤسسات هنری افغانستان
۲- اهداف آموزشی		<p>از شاگردان توقع می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند</p> <p>۱- آشنایی با مؤسسات هنری در افغانستان</p> <p>۲- درک کردن فعالیت‌های مکاتب هنری در افغانستان.</p> <p>۳- علاقه مندی به تولید آثار هنری آنها</p>
۳- روش‌های تدریس		توضیحی، مشاهده، مباحثه‌ی پرسش و پاسخ.
۴- سامان و لوازم ضروری تدریس		کتاب، مواد مُمد درسی و وسایل تدریس، تصویر مربوط به درس.
۵- شیوه ارزیابی		ارزیابی خودی، درجه‌های تقدیر اعلی، عالی، متوسط، خوب و ضعیف ملاحظه مهارت‌های ارتباطی.
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف		فعالیت مقدماتی:
		زمان به دقیقه
		۵ دقیقه
		بعد از ادای سلام و احوال پرسشی با شاگردان و پرسش و پاسخ درباره مکاتب هنری در افغانستان
		ایجاد انگیزه:
		طرح سوال: آیا هنر و فعالیت‌های هنری در افغانستان از قبل موجود بود ؟
		۵ دقیقه

مدت زمان به دقیقه	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	۱-۶ فعالیت‌های تدریس معلم (آمورش مفاهیم و ارزیابی)
۳۵ دقیقه	<p>۱- شاگردان توضیحات همه جانبه معلم را دقیقاً بشنوند و اسمای مکاتب هنری مختلف را از روی تخته صنف به کتابچه‌های شان یادداشت نمایند و پرسش‌های مربوط درس را از معلم طرح نمایند. و پاسخ آن را از معلم دریافت نمایند.</p> <p>۲- در باره شیوه‌ها و فعالیت‌های مکاتب هنری از درس ۱۰ کتاب درسی با یکدیگر گفت و شنود کنند و مشکلاتی که در درس برای شان ایجاد میشود به رهنمایی معلم خود آن را حل نمایند.</p>	<p>۱- معلم درمورد مؤسسات هنری توضیحات بدهد.</p> <p>۲- اسمای مکاتب مختلف را بالای تخته صنف بنوسد و به معرفی آنها بپردازند.</p> <p>۳- مکاتب هنری را از درس ۱۰ کتاب درسی به شاگردان شرح نماید.</p>
<p style="text-align: center;">معلومات اضافی برای معلم</p> <p>این درس به آشنایی با مؤسسات هنری افغانستان اختصاص دارد و مکمل درس ۲ می‌باشد. آثار هنری معاصر افغانستان را هنرمندان چند نسل اخیر که در مراکز مختلفی هنر معاصر تربیت شده اند، پدید آورده اند و در این درس شاگردان می‌توانند با زمینه‌های شکل گیری هنر معاصر افغانستان آشنا شوند.</p>		

پلان رهنمای تدریس مضمون درس (۱۱) (نقاشی از شعر)

زمان تدریس یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب		شرح مطالب
۱- عنوان درس		نقاشی از شعر
۲- اهداف آموزشی		<p>از شاگردان توقع داریم که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند.</p> <p>۱- آشنایی با شیوه نقاشی از شعر.</p> <p>۲- آشنایی با نقاشی‌های تخیلی در فضای شعری.</p> <p>۳- اهمیت شنیدن یک قطعه، شعر و نقاشی تخیلی و ذهنی از آن.</p>
۳- روش‌های تدریس		توضیحی، کار عملی، مشاهده، پرسش پاسخ، نمایشی.
۴- سامان و لوازم ضروری تدریس		رنگ آبی، مویک نقاشی، ظرف آب قلم پنسل و پنسل پاک و کاغذ کاک.
۵- شیوه ارزیابی		ارزیابی خودی، درجه‌های تقدیر اعلی، عالی، متوسط، خوب و ضعیف ملاحظه مهارت‌های ارتباطی.
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف	فعالیت مقدماتی:	زمان به دقیقه
	بعد از سلام و احوال پرسشی با شاگردان و تنظیم صنف پرسش و پاسخ در باره درس گذشته مرتبط به درس جدید و بعد از شنیدن یک شعر شاگردان برای ایجاد یک نقاشی ذهنی با هم مشوره کنند.	۵ دقیقه
	ایجاد انگیزه: طرح سوال: گاهی در زنده گی خویش نقاشی ذهنی را ترسیم نموده اید؟	۵ دقیقه

مدت زمان به دقیقه	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	۱-۶ فعالیت‌های تدریس معلم (آمورش مفاهیم و ارزیابی)
۳۵ دقیقه	<p>۱- شاگردان به گروه‌ها تقسیم شوند و هر گروه موضوع مختلف را نزد خود فکر کرده باهم مشوره نمایند و به نقاشی ذهنی پردازند.</p> <p>۲- شاگردان از موضوعات، قصه‌ها، داستان‌ها و یا شنیدن یک قطعه شعر یک نقاشی را در ذهن خود طرح نمایند.</p> <p>۳- طرح خود را به رنگهای مناسب رنگ آمیزی نماید.</p>	<p>۱- معلم فضای تخیل و تفکر را بری ایجاد شکل‌های نقاشی و زمینه تخیل را در ذهن شاگردان مساعد سازد.</p> <p>۲- معلم به شاگردان بگوید که در مورد شعر و قصه‌های کوتاه فکر کنند.</p> <p>۳- کارهایشان را مورد ارزیابی قرار دهید و نتیجه آن را یاد داشت کند.</p>
<p style="text-align: center;">معلومات اضافی برای معلم</p> <p>شاگردان صنف هفتم «نقاشی از فصل دلخواه» را به صورت ذهنی تجربه کرده اند. در صنف هشتم (نقاشی ذهنی از جشن‌ها یا بازی‌های ملی) برای شاگردان در نظر گرفته شده و آنها در این صنف نقاشی ذهنی را تجربه کرده اند. در صنف نهم باتوجه به تجربیات قبلی، نقاشی از شعر که نیاز به توانایی بیشتری دارد و تجسم فضاهایی که در شعر بیان شده در قالب تصویر برای شاگردان در نظر گرفته شده است. بنابر این شاگردان باید مفهوم شعر انتخابی را کاملاً درک کنند و سپس احساسات خود را با استفاده از خطوط، شکل‌ها، رنگ‌های ذهنی و بافت‌هایی که ایجاد می‌کنند نمایش دهند. استفاده از کولاژ (چسپاندن کاغذ، پارچه یا مواد طبیعی و مصنوعی به نقاشی) و تا په کاری هم در نقاشی شعر آزاد است و شاگردان می‌توانند از این روش‌ها برای تکمیل کار خود استفاده کنند.</p>		

پلان رهنمای تدریس مضمون هنر درس (۱۲) (آشنایی با کامپیوتر)

زمان تدریس یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب		شرح مطالب
۱- عنوان درس		آشنایی به کامپیوتر
۲- اهداف آموزشی		از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند. ۱- آشنایی با دستگاه و یا بخش‌های کامپیوتر. ۲- آشنایی با پروگرام‌ها و طرز فعالیت کامپیوتر. ۳- اهمیت و موثریت کامپیوتر در پیشرفت کار.
۳- روش‌های تدریس		مشاهده، کار عملی، توضیحی، پرسش و پاسخ.
۴- سامان و لوازم ضروری تدریس		دستگاه کامپیوتر، مانیتور، موس، کیبورد، صفحه تایپ و پروگرام‌های نقاشی.
۵- شیوه ارزیابی		ارزیابی خودی، درجه‌های تقدیر اعلی، عالی، متوسط، خوب و ضعیف ملاحظه مهارت‌های ارتباطی.
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف		فعالیت مقدماتی:
		زمان به دقیقه
		۵ دقیقه
		بعد از سلام و احوال پرسشی با شاگردان و پرسش و پاسخ در باره کامپیوتر و آغاز کار آن.
		ایجاد انگیزه:
		طرح سوال: آیا در کامپیوتر کدام نوشته را تایپ و یا چیزی را دیزاین نموده اید؟
		۵ دقیقه

مدت زمان به دقیقه	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	۱-۶ فعالیت‌های تدریس معلم (آمورش مفاهیم و ارزیابی)
۳۵ دقیقه	<p>۱- شاگردان نکات مهم توضیحات معلم را که درباره اختراع و شیوه کار کامپیوتر شنیده اند؛ یادداشت کنند. و سؤالات خود را از معلم پرسیده قناعت خود را حاصل نمایند.</p> <p>۲- شاگردان در باره ساختار و یا بخش‌های مختلف دستگاه کامپیوتر و طریقه استفاده آن را از توضیحات معلم به دقت بشنوند و قسمت‌های مهم آن را یادداشت بگیرند.</p>	<p>۱- معلم در باره شیوه کار کامپیوتر به شاگردان توضیحات داده و به سؤالات آنها پاسخ ارائه نماید.</p> <p>۲- معلم در مورد استفاده از دستگاه کامپیوتر معلومات دهد.</p>
<p style="text-align: center;">معلومات اضافی برای معلم</p> <p>آخرین فعالیت نقاشی صنف نهم مربوط به استفاده از کامپیوتر برای نقاشی است و درس ۱۲ صنف نهم برای آشنایی شاگردان با کامپیوتر در نظر گرفته شده است.</p> <p>درس ۱۸ شاگردان را با استفاده از پروگرام Paint برای نقاشی آشنا می‌سازد. در صورت امکان شاگردان باید کامپیوتر را از نزدیک ببیند به پروگرام‌های که از آن میتوان استفاده کرد، چطور خاموش و روشن و چطور کلکین‌ها را باز کرده، تمام اینها را باید شاگردان بیاموزند. با تدریس کردن درس ۱۸ شاگردان از پروگرام Paint برای نقاشی تجربه خوبی را حاصل و برای آموزش آنها کمک می‌نماید.</p>		

پلان راهنمای تدریس مضمون هنر درس ۱۳- کاپی از یک میناتور ساده

زمان تدریس: (یک ساعت درسی ۹۰ دقیقه)

شرح مطالب		عناوین مطالب
کاپی از یک میناتور ساده.		۱- عنوان درس
از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: ۱- تقویت دقت بصری شاگردان. ۲- آشنایی با روش تهیه کاپی بدون استفاده از کاغذ ترس. ۳- زیبای‌های یک میناتور را درک بتوانند.		۲- اهداف آموزشی • (دانشی • مهارتی • ذهنیتی)
مشاهده، پرسش و پاسخ، توضیحی، نمایشی کار عملی.		۳- روش‌های تدریس
یک نمونه میناتور ساده، یک برگ کاغذ ترس به اندازه آن، قلم پنس، رنگ آبی، مویک نقاشی، ظرف آب.		۴- سامان و لوازم ضروری تدریس
ارزیابی خودی، درجه‌های تقدیر اعلی، عالی، متوسط، خوب و ضعیف (ملاحظه، مهارت‌های ارتباطی)		۵- شیوه ارزیابی
زمان به دقیقه	فعالیت مقدماتی:	۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف
۱۰ دقیقه	بعد از احوال پرسشی با شاگردان و پرسش و پاسخ در باره میناتور مربوط به درس و تهیه کاپی از یک دیزاین.	
۱۰ دقیقه	ایجاد انگیزه: طرح سؤال: آیا می‌توانید بدون استفاده از کاغذ ترس از یک میناتور ساده کاپی تهیه کنید؟	

مدت زمان	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	۱-۶- فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)
۷۰ دقیقه	۱- نمونه‌های میناتور را تماشا و درباره آن‌ها گفتگو کنند. ۲- نمونه میناتور خود را به دقت مشاهده کنند. ۳- ابزار و مواد کار را آماده کنند. ۴- با پנסل کمرنگ و با دقت، بزرگترین شکل میناتوری خود را بکشند. ۵- شکل‌های کوچک را مطابق نمونه میناتوری به شکل اول اضافه و طرح را تکمیل کنند.	۱- نمونه میناتورهای جمع آوری شده را به همه شاگردان نشان دهد. ۲- روش تهیه کاپی بدون استفاده از کاغذ ترس را برای شاگردان توضیح دهد. ۳- روش کار آن‌ها را مشاهده و نتیجه آنرا نزد خود یاد داشت کند.
<p style="text-align: center;">معلومات اضافی برای معلم</p> <p>این درس فعالیت تهیه کاپی از یک میناتوری ساده را مرحله به مرحله بیان می‌کند. در این فعالیت از شاگردان خواسته شده بدون استفاده از کاغذ ترس کاپی کنند و طراحی را از شکل بزرگ ساده شروع کنند و کم کم جزییات را به آن اضافه نمایند. شاگردان می‌توانند از داخل کتاب‌ها، مجلات، کارت‌ها و پوسترهایی که عکس میناتورهای مختلف دارند نمونه ساده‌ی را انتخاب کنند و از آن کاپی تهیه نمایند. این فعالیت برای متوجه ساختن شاگردان به ظرافت در طراحی و رنگ آمیزی برای ریزه کارهای میناتوری در نظر گرفته شده است.</p> <p>هنگام تهیه کاپی، شاگردان به ارزش میناتوری‌های ظریف، پر کار و پیچیده پی می‌برند و این خصوصیات را بهتر درک می‌کنند.</p>		

پلان راهنمای تدریس مضمون هنردرس ۱۴ آشنایی با انواع گلدوزی

زمان تدریس: (یک ساعت درسی ۴۵ دقیقه)

شرح مطالب		عناوین مطالب
آشنایی با انواع گلدوزی		۱- عنوان درس
<p>از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند:</p> <p>۱- آشنایی با پارچه و روش‌های تزیین آن.</p> <p>۲- آشنایی با گلدوزی به عنوان یک هنر بسیار قدیمی.</p> <p>۳- آشنایی با انواع گلدوزی.</p>		<p>۲- اهداف آموزشی</p> <ul style="list-style-type: none"> • (دانشی) • مهارتی • ذهنیتی)
نمایشی، توضیحی، پرسش و پاسخ		۳- روش‌های تدریس
نمونه‌هایی از پارچه، نخ، گلدوزی، سوزن، نمونه‌های گلدوزی شده یا تصاویر آن‌ها.		۴- سامان و لوازم ضروری تدریس
ارزیابی خودی، درجه‌های تقدیر اعلی، عالی، متوسط، خوب و ضعیف (ملاحظه، مهارت‌های ارتباطی)		۵- شیوه ارزیابی
زمان به دقیقه	فعالیت مقدماتی:	۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف
۵ دقیقه	بعد از سلام و احوال پرسی، با شاگردان تنظیم صنف سپس از شاگردان بخواهید نمونه‌های گلدوزی شده را جمع آوری کنند و روز بعد به صنف خود بیاورند. نمونه‌های گلدوزی را برای شاگردان نمایش دهید.	
۵ دقیقه	ایجاد انگیزه: طرح سؤال: آیا می‌دانید گلدوزی روی پارچه چقدر قدامت دارد؟	

مدت زمان به دقیقه	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	۱-۶ - فعالیت‌های تدریس معلم (آموزش مفاهیم و ارزیابی)
۳۵ دقیقه	۱- نمونه‌های گلدوزی را مشاهده کنند. ۲- با ابزار و مواد گلدوزی آشنا شوند و خصوصیات و کاربرد هر یک را مشاهده کنند. ۳- تقسیم بندی‌های گلدوزی را یاد بگیرند و نام ببرند. ۴- نقش‌های رایج گلدوزی را توضیح دهند. ۵- سه نمونه گلدوزی فاخر را نام ببرند.	۱- معلم نمونه‌های گلدوزی را به شاگردان نشان دهد. ۲- در باره ابزار و مواد گلدوزی توضیح دهد. ۳- تقسیم بندی‌های گلدوزی را با ارائه نمونه یا تصویر توضیح دهد. - گلدوزی سراسر پارچه با نقوش رنگین. - گلدوزی بخشی از پارچه با نقوش رنگین. - گلدوزی با کشیدن تعدادی تار و پود از پارچه.

معلومات اضافی برای معلم

به ضمیمه دروس تاریخ هنر، این درس به آشنایی با انواع گلدوزی که نوعی از هنرهای دستی است، اختصاص یافته است. شاگردان در صنف هشتم با چندین نمونه از هنرهای دستی که در دوره اسلامی انکشاف یافته و امروز هم میان مردم مروج است آشنا شده اند.

در این درس، شاگردان به قدامت و سابقه گلدوزی و روش‌های مختلف آن آشنا می‌شوند و با استفاده از نمونه‌های تصویری متنوعی که ارائه شده، انواع گلدوزی را با هم مقایسه می‌کنند.

درس ۱۵ به کار عملی گلدوزی اختصاص دارد که معلم متناسب با توانایی و تجربیات شاگردان، فعالیت را برای اجرای گلدوزی در نظر می‌گیرد.

پلان رهنمای تدریس مضمون هنر درس (۱۵) (اجرای یک گلدوزی ساده)

زمان تدریس یک ساعت درسی (۹۰ دقیقه)

عناوین مطالب		شرح مطالب
۱- عنوان درس		اجرای یک گلدوزی ساده
۲- اهداف آموزشی		از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند: ۱- آشنایی با یک پارچه گلدوزی ساده. ۲- درک کردن فرهنگ گلدوزی مردم افغانستان. ۳- علاقه مندی به سوزن دوزی مناطق مختلف افغانستان.
۳- روش‌های تدریس		روش‌های توضیحی، مشاهده، کار عملی و نمایشی.
۴- سامان و لوازم ضروری تدریس		اقسام تار رنگه گلدوزی، سوزن‌های گلدوزی، کرشیل، کارگاه گلدوزی، پارچه و یا تکه‌های مختلف و نمونه تاپه دیزاین شده گلدوزی.
۵- شیوه ارزیابی		ارزیابی خودی، درجه‌های تقدیر اعلی، عالی، متوسط، خوب و ضعیف، ملاحظه مهارت‌های ارتباطی.
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف		فعالیت مقدماتی: بعد از احوال پرسى با شاگردان، تنظیم صنف آماده کردن لوازم ضروری تدریس و رهنمایی به گروپ‌های برای اجرا و تطبیق درس مربوط.
		زمان به دقیقه ۱۰ دقیقه
		ایجاد انگیزه: طرح سوال: آیا تا به حال از گلدوزی کدام منفعت بدست آورده آید؟ ۱۰ دقیقه

مدت زمان به دقیقه	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	۱-۶ فعالیت‌های تدریس معلم (آمورش مفاهیم و ارزیابی)
	<p>۱- شاگردان از توضیحات داده شده معلم و طریقه‌های اجرای گلدوزی را از روی پارچه‌های گلدوزی شده بیاموزند.</p> <p>۲- شاگردان از توضیحات معلم استفاده کرده ارزشهای صنایع دستی کشور خویش را در داخل و خارج کشور دانسته و شیوه‌های تهیه و آماده شدن آن را درک نمایند.</p> <p>۳- از وسایل به صورت درست استفاده نمایند.</p>	<p>۱- معلم در باره اجرای گلدوزی و شیوه‌های آن توضیحات داده و نمونه‌های گلدوزی شده را به شاگردان نمایش دهد.</p> <p>۲- معلم درباره اهمیت و ارزشهای صنایع دستی بخصوص (سوزن دوزی گلدوزی و خامک دوزی) را در کشور ما توضیحات بدهد.</p> <p>۳- در مورد خامک دوزی در کندهار معلومات و ارزش آن را بیان کنید.</p>
<p style="text-align: center;">معلومات اضافی برای معلم</p> <p>درس ۱۴ این صنف شاگردان را با گلدوزی و نمونه‌های مختلف آن آشنا می‌کند. درس ۱۵ یک تجربه عملی در این زمینه آموزش می‌دهد. اغلب شاگردان با گلدوزی و روش‌های مختلف آن آشنا هستند. نمونه ارائه شده در کتاب درسی روش ساده پرده دوزی گلدوزی را نشان می‌دهد؛ در صورتی که شاگردان تمایل داشته باشند روش‌های جالب تر یا پیچیده تری را اجرا کنند آنها را در انتخاب طرح و روش گلدوزی آزاد بگذارید. اگر شاگردان در گلدوزی مهارت دارند یکی از روش‌های پیشنهادی، تزیین و و سایل زنده گی با گلدوزی را که در آخر درس ارائه شده در صنف اجرا کنند. بعضی از شاگردان روش خاصی را در گلدوزی به کار می‌برند از آنها بخواهید که روش کار خود را برای شاگردان دیگر بیان کنند تا همه با آن آشنا شوند.</p>		

پلان رهنمای تدریس مضمون هنر درس (۱۶) (آشنایی با هنر مندان افغانی)

زمان تدریس یک ساعت درسی (۴۵ دقیقه)

عناوین مطالب		شرح مطالب
۱- عنوان درس		آشنایی با هنر مندان افغانی
۲- اهداف آموزشی		از شاگردان انتظار می‌رود که در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند:
<ul style="list-style-type: none"> • (دانشی) • مهارتی • ذهنیتی 		۱- آشنایی با هنر مندان و چگونگی کار آنها در کشور. ۲- درک کردن فعالیت‌های هنری آنها. ۳- علاقه مندی شاگردان با آثار هنری هنرمندان افغانی.
۳- روش‌های تدریس		روش‌های توضیحی، مشاهده، پرسش و پاسخ، نمایشی.
۴- سامان و لوازم ضروری تدریس		کتاب درسی، چارت تصویری مربوط به درس، تخته، تباشیر و تخته پاک.
۵- شیوه ارزیابی		ارزیابی خودی، درجه‌های تقدیر اعلی، عالی، متوسط، خوب و ضعیف (ملاحظه مهارت‌های ارتباطی).
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف		فعالیت مقدماتی:
		زمان به دقیقه
		۵ دقیقه
		بعد از سلام و احوال پرسی با شاگردان، تنظیم صنف طرح سؤال راجع به آثار هنری هنرمندان افغانی.
		ایجاد انگیزه:
		۵ دقیقه
		طرح سوال: آیا از اقارب و یا دوستان شما در بخش‌های هنری وظیفه اجرا می‌کنند؟

مدت زمان به دقیقه	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	۱-۶ فعالیت‌های تدریس معلم (آمورش مفاهیم و ارزیابی)
۳۵ دقیقه	<p>۱- شاگردان دربارهٔ بیوگرافی و شخصیت‌های هنری هنرمندان افغانی و از توضیحات معلم که معلومات بدست آورده نکات مهم درس را یادداشت نمایند.</p> <p>۲- شاگردان از فعالیت‌های هنری هنرمندان بطور کامل معلومات حاصل نموده و از آثار بجا مانده هنری آنها در زمینه آگاه شوند.</p> <p>۳- آثار هنری آنها را به دقت تمام ببیند و شیوه کار آنها را نیز مشاهده نماید.</p>	<p>۱- معلم با استفاده از کتاب درسی دربارهٔ بیوگرافی و شخصیت‌های هنری هنرمندان کشور خود معلومات ارائه نماید.</p> <p>۲- در مورد فعالیت‌های هنری شان معلومات بدهید.</p> <p>۳- شاگردان تشویق شود تا در مورد هنرمندان افغانی معلومات اضافی را کسب کنند.</p>
<p style="text-align: center;">معلومات اضافی برای معلم</p> <p>در این درس شاگردان با دو هنرمند معاصر افغانستان؛ استاد کریم شاه خان و استاد شبیم آشنا می‌شوند. شاگردان در صنف‌های هفتم و هشتم هم با چند تن از هنرمندان معاصر افغانستان آشنا شده‌اند.</p>		

پلان رهنمای تدریس مضمون هنردرس (۱۷) (تهیه نقش برجسته از آیت قرانکریم)

زمان تدریس یک ساعت درسی (۹۰ دقیقه)

عناوین مطالب		شرح مطالب
۱- عنوان درس		تهیه نقش برجسته از آیت قرانکریم
۲- اهداف آموزشی		<p>از شاگردان انتظار می‌رود در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند.</p> <ul style="list-style-type: none"> • دانشی • مهارتی • ذهنیتی <p>- آشنایی به ساختن نقش برجسته از آیات قرانکریم.</p> <p>- درک کردن با لوحه‌های سنگی، نقوش تزئینی، خطوط اسلامی.</p> <p>- علاقه مندی تهیه نقش برجسته لوح گلی و طریقه رنگ آمیزی آن.</p>
۳- روش‌های تدریس		روش‌های توضیحی، مشاهده، پرسش و پاسخ، نمایشی.
۴- سامان و لوازم ضروری تدریس		یک مقدار گل رس، تخته و یا میز، آشگر، مودلیر (کاردک) کاغذ ترس، قلم پینسل، ظرف آب کاپی خطوط (از آیت قرانکریم).
۵- شیوه ارزیابی		ارزیابی خودی، درجه‌های تقدیر اعلی، عالی، متوسط، خوب و ضعیف (ملاحظه مهارت‌های ارتباطی).
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش درصنف		فعالیت مقدماتی:
		بعد از سلام و احوال پرسى با شاگردان، تنظیم صنف و مروری درس گذشته مرتبط به درس جدید.
		۱- پرسش و پاسخ در باره تهیه نقش برجسته لوح گلی.
		۲- آماده ساختن لوازم ضروری درس مربوطه.
		ایجاد انگیزه:
		طرح سوال: کاهی به بالای دروازه و محرابهای مساجد نوشته‌های آیات قرانکریم را دیده آید؟

مدت زمان به دقیقه	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	۱-۶ فعالیت‌های تدریس معلم (آمورش مفاهیم و ارزیابی)
۷۰ دقیقه	<p>۱- شاگردان طریقهٔ تهیه لوح گلی را با نقش و تزیین آن و هم چنان طرز کاپی کردن نوشته را بالای لوحه گلی هموارو صاف شده به طور عملی از معلم خود بیاموزند.</p> <p>۲- شاگردان بعد از کاپی کردن نوشته روی لوح گلی زمینه و اطراف نوشته را با مودلیر و یا کاردک با احتیاط بکنند سپس نوشته‌های روی صفحهٔ گلی برجسته شده کار آن انجام می‌شود.</p> <p>۳- شاگردان نوشته‌های برجسته روی صفحه گلی را بعد از خشک شدن رنگ آمیزی نمایند.</p>	<p>۱- معلم در باره تهیه لوح گلی و نقش برجسته تزیینی با نوشته‌هایی از آیات قرآنکریم و طریقه کاپی کردن را بالای لوح گلی صاف شده توضیح دهد</p> <p>۲- معلم درباره برجسته ساختن نوشته‌های کاپی شده روی گل صاف شده لوح گلی شاگردان را به طور عملی رهنمایی و کمک کند.</p> <p>۳- طریقه رنگ آمیزی لوحه کلی را به آنها همکاری و رهنمای نمایند.</p>
<p style="text-align: center;">معلومات اضافی برای معلم</p> <p>در این درس شاگردان یک نقش برجستهٔ گلی از آیات قرآنی تهیه می‌کنند، آنها در صنف هشتم با کاپی از بسم الله الرحمن الرحیم آشنا شده اند. و نحوهٔ تهیهٔ کاپی از خطوط مختلف را می‌دانند. در درس چهارم صنف نهم آنها با تهیه لوحه گلی و پیاده کردن نقش روی آن آشنا شده اند.</p> <p>شاگردان می‌توانند با انتخاب هر یک از آیات قرآن مجید که با خط قشنگ و به دست یکی از اساتید خو شنویس کتابت شده است و تهیهٔ کاپی از روی با کاغذ ترس این نقش را به صورت برجسته روی لوحهٔ گلی اجرا کنند.</p> <p>در این فعالیت لوحهٔ گلی باید ضخامت زیادی داشته باشد تا وقتی گل اضافی اطراف ادعیهٔ قرآنی برداشته می‌شود. یک حصه از لوح گلی باقی بماند و زمینهٔ مناسبی برای نگهداری نوشته‌ها باشد (مانند تصاویر درس هفدهم؛ صفحه‌های ۵۴ و ۵۵ کتاب درسی).</p> <p>بنابر این برخلاف درس (۴) که گل‌های اضافی برداشته می‌شد و بعضی از قسمت‌های کار کاملاً تخلیه می‌گردید تا به حالت شبکه کاری درآید. در این درس یک لایه از لوحه گلی تا آخر باقی می‌ماند و زمینه یی است که نوشته‌های گلی برجسته روی آن قرار می‌گیرند. معلم باید قبل از شروع کار طرح خوشنویسی ادعیهٔ قرآنی را که شاگردان انتخاب کرده اند، ببیند و اگر خطوط و نوشته‌های درهم و پیچیده دارد و تهیهٔ نقش برجستهٔ آن مشکل است از آنها بخواهد که طرح ساده تری را انتخاب کنند. هنگام کار معلم باید به شاگردان توصیه کند که ضخامت زمینه را در همه قسمت‌ها یکسان نگهدارند. پس از اتمام کار و خشک شدن لوحه نقش برجسته شاگردان می‌توانند کار خود را رنگ آمیزی کنند و به آن ورنس بمالند تا رنگ آن شفاف و ثابت شود. در صورت وجود کوره بهتر است ابتدا کارها پخته شود و سپس رنگ آمیزی گردد.</p>		

پلان رهنمای تدریس مضمون هنر درس (۱۸) (استفاده از پروگرام Paint برای نقاشی)

زمان تدریس دو ساعت درسی (۹۰ دقیقه)

عناوین مطالب		شرح مطالب
۱- عنوان درس		استفاده از پروگرام Paint برای نقاشی
۲- اهداف آموزشی		<p>از شاگردان انتظار می‌رود در پایان تدریس به اهداف زیر دست یابند.</p> <p>۱- آشنایی با طرز کار پروگرام Paint برای نقاشی در کمپیوتر.</p> <p>۲- از طریق پروگرامها مربوط در کمپیوتر نقاشی کرده بتوانند.</p> <p>۳- درک طریقه‌های کار و نقاشی با استفاده از کمپیوتر.</p>
۳- روش‌های تدریس		توضیحی، کار عملی، نمایشی.
۴- سامان و لوازم ضروری تدریس		کمپیوتر با اجزای آن مانند: مانیتور، موس، کیبورد و سی پی یو و پروگرام‌های مربوط به درس.
۵- شیوه ارزیابی		ارزیابی خودی، درجه‌های تقدیر اعلی، عالی، متوسط، خوب و ضعیف ملاحظه مهارت‌های ارتباطی).
۶- فعالیت‌های تدریس و آموزش در صنف		فعالیت مقدماتی:
		زمان به دقیقه
		بعد از سلام و احوال پرسشی باشاگردان، تنظیم صنف، پرسش و پاسخ در باره پروگرام Paint و شیوه کار با پروگرام متذکره.
		۱۰ دقیقه
		ایجاد انگیزه:
		طرح سوال:
		آیا شما گاهی در کمپیوتر مخصوصاً از طریق پروگرام پینت پروگرام (Paint) کدام شکلی را نقاشی کرده اید؟
		۱۰ دقیقه

مدت زمان به دقیقه	فعالیت‌های یادگیری شاگردان	۶-۱ فعالیت‌های تدریس معلم (آمورش مفاهیم و ارزیابی)
۷۰ دقیقه	<p>۱- شاگردان طبق هدایت معلم کامپیوتر را روشن کرده دکمه ستارت که در گوشه چپ قرار دارد آن را کلیک کرده صفحه جدید در کامپیوتر باز می شود</p> <p>۲- طریقه‌های یافتن پروگرام و مینوی جدید را مطابق هدایت معلم شاگردان بیاموزند.</p> <p>۳- در لست Accessories مکان نما را برده مینوی جدید پیدا می‌شود که به نام پروگرام Paint یاد می‌شود، کار نقاشی را بالای پروگرام آن انجام دهند.</p>	<p>۱- معلم به شاگردان هدایت داده تا کامپیوتر را روشن کرده با کلیک کردن روی دکمه استارت در گوشه چپ مینوی جدید را باز کنند.</p> <p>۲- معلم شاگردان را رهنمایی کرده و روی نوشته Programs مکان نما را ببرند تا مینوی دیگر باز شود در لست Accessories را پیدا کنند و مکان نما را روی صفحه آن ببرند مینوی جدیدی باز کند که به نام پروگرام Paint یاد می‌شود.</p>
<p style="text-align: center;">معلومات اضافی برای معلم</p> <p>این درس شاگردان را با نحوه استفاده پروگرام Paint کامپیوتر برای نقاشی آشنا می‌سازد. در صورت امکان شاگردان را از نزدیک با کامپیوتر و نحوه استفاده از آن آشنا کنید و روش درست گرفتن موس، روشن و خاموش کردن کامپیوتر، باز کردن و بستن کردن پنجره‌های مختلف را به آنها نشان دهید.</p> <p>برای اجرای درس ۱۸ بر طبق متن درس، پروگرام Paint را فعال کنید و قسمت‌های مختلف صفحه را به شاگردان نشان دهید.</p> <p>ابزار کامپیوتر را فعال کنید و نحوه کار هر یک را به شاگردان نشان دهید. پلیرت رنگ را به آنها معرفی کنید و نحوه کار آن را نمایش دهید، فعالیت عملی این درس اجرای یک نقاشی با پروگرام Paint است. شاگردان باید موضوع دلخواه خود را انتخاب کنند، طرح خود را روی صفحه اجرا و سپس آن را رنگ آمیزی نمایند.</p> <p>در صورتی که کامپیوتر در دسترس ندارید با استفاده از تصاویر کتاب در درس ۱۲ دستگاه را به شاگردان معرفی نمایید و در مورد امکانات مختلفی که دارد، صحبت کنید و آنها را تشویق کنید پروگرام‌های آموزشی تلویزیون را ببینند و با کامپیوتر بیشتر آشنا شوند.</p> <p>همچنین برای درس ۱۸ با توجه به مطالب و تصاویر کتاب آنها را با پروگرام Paint آشنا کنید و نمونه‌های نقاشی با کامپیوتر را به آنها نشان دهید و در مورد تفاوت آنها و ابزارهایی که برای آنها استفاده شده گفت و شنود کنید.</p>		

آشنایی با موزیم‌های ملی افغانستان

موزیم کندهار:

آثار و اشیایی موزیم کندهار در سال ۱۳۳۴ هـ.ش. با اشیایی شاروالی یکجا و بدون تفکیک نگهداری می‌گردید. در همین سال بر اساس هدایت محترم عبدالغنی خان نائب الحکومه زمان وقت دفاتر شاروالی و ماموریت موزیم از هم جدا شده و یک اتاق به منظور نمایش آثار موزیم با حفاظت آنها تعیین و فعال گردید. در سال ۱۳۳۹ بر اساس اقدام وزارت معارف موزیم کندهار از شاروالی جدا و با داشتن در حدود هفتصد (۷۰۰) اثر ملکیت خویش به مدیریت معارف کندهار تعلق گرفت. آثار این موزیم بعضی از جانب ادارات و مؤسسات دولتی به موزیم اهدا شده و بعضی از آثار از بازار خریداری شده است.

موزیم غزنی:

تجمع آثار و اشیای قدیمی که در یک حویلی گرد آورده شده بود سبب تأسیس موزیم در غزنی گردید. این آثار که بعضاً به طور غیر مترقبه به دست آمده، تعدادسکه‌ها و نسخه‌های خطی و وسایل عمدتاً الواح و پارچه‌هایی ظروف سنگی، مرمری بوده که در مقبره سلطان محمود غزنوی نگهداری می‌گردید. اما بعد از حفریاتی که در نقاط مختلف غزنی از جانب هیئت‌های باستانشناسی ایتالوی صورت گرفت آثار و اشیای مربوط دوران قبل از اسلام و دوره‌های اسلامی در غزنی کشف شد و بعد از آن موزیم غزنی اهمیت زیادتری کسب کرد. آثار موجوده غزنی دو نوع اند. یک تعداد آثار موزیم غزنی آثاری است که بدون حفریات بدست آمده عمدتاً از بازار غزنی خریداری شده است: نسخه قلمی، سنگ‌ها، الواح، زین اسپ و آثار فلزی و آثاری که از بیرون شهر غزنی و اطراف آن بدست آمده، متعلق به دوران غزنویان است که شامل دو خم بزرگ که بروی آن علامت صلیب شکسته و خط کوفی است، هیکل‌های شیرها که درباغ‌ها به گونه نل‌های فواره از آن استفاده شده است. سنگ‌های مرمرین که بر روی آن تصویرهایی از حیوانات متحیرالعقول (از عقل بالا) حک گردیده. سکه‌هایی که مربوط به دوره‌های مختلف از تاریخ افغانستان است.

۲- آثاری که در جریان حفریات کشف شده است. لوحه‌های مرمرین نقاشی شده که در آن نبشته‌های (نوشته‌ها) کوفی تحریر گردیده سکه‌های ظروف سفالی، پارچه‌های تزییناتی که غالباً از گل و بعضاً از گچ‌های محلی است شامل این آثار می‌باشد. اهمیت موزیم غزنی در دو اصل نهفته است اول اینکه این موزیم سبک مخصوص هنر دوران غزنویان را نشان می‌دهد. دوم اینکه بعضی از آثار موزیم غزنی مربوط به دوران قبل از اسلام است.

فهرست منابع

صنف نهم

- ۱- رهنمای تدریس نقاشی برای کودکان و نوجوانان، غلام محی الدین شبیم غزنوی، ۱۳۸۰
- ۲- راهنمای درس هنر، برای معلمان دوره اول ابتدایی اول، دوم و سوم ابتدایی کد ۵۳/۴، ۱۳۸۵
- ۳- کارگاه چاپ دستی، فنی و حرفه‌یی، کد ۳۵۸/۲۰، ۱۳۸۴.
- ۴- کارگاه نگارگری، فنی و حرفه‌یی، کد ۴۹۲، سال ۱۳۸۶
- ۵- طرح و اجرای نقش در کاشی کاری ایرانی، محمود ماهر نقش، انتشارات موزه رضاعباسی.
- ۶- دایرة المعارف هنر، رویین پاکباز، انتشارات فرهنگی معاصر.
- ۷- هنر در گذر زمان، هلن گاردنر، انتشارات نگاه و آگاه، سال ۱۳۸۶.
- ۸- آشنایی با مکاتب نقاشی فنی و حرفه‌یی، کد ۴۵۰/۲، سال ۱۳۸۶.
- ۹- سیر هنر در تاریخ ۲، پیش دانشگاهی، کد ۵۹۴/۸، سال ۱۳۸۶.
- ۱۰- کارگاه هنر ۲، پیش دانشگاهی، کد ۵۹۴/۱، ۱۳۸۶.
- ۱۱- مفاهیم و رویکردها در آخرین جنبش‌های هنری قرن بیستم، ادوارد لوسی اسمیت.
- ۱۲- هنرمندان نوربرت لنیتن، نشرنی.
- ۱۳- هنر در آسیای مرکزی، گالینا پوگاچکوا، اکبر خاکیموف، ترجمه ناهید کریم زندی، سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاداسلامی، تهران، پاپ اول، ۱۳۷۵.
- ۱۴- سیری در صنایع دستی ایران (مجموعه مقالات)، چی کلاگ، انتشارات بانگ ملی ایران، تهران ۱۳۵۶.
- ۱۵- پیدایش و سیر تحول هنر خط، جوادیساولی تانی، انتشارات فرهنگسرا چاپ ۱۳۶۳.
- ۱۶- تاریخ فشرده افغانستان، فاروق انصاری، مرکز مطالعات، کابل ۱۳۸۶.
- ۱۷- نقاشان مهاجر افغانستان، غلام محی الدین شبیم غزنوی. دفتر یونسکو، ۱۳۸۱.
- ۱۸- موزیم شناسی و سیر موزیم‌ها در افغانستان.
- ۱۹- خود آموز گام به گام **Windows XP- Media center**، مرتضی نوریان و نرگس نوریان، زینب حسینی رامشه، انتشارات بیشه، سال ۱۳۸۴.

EMBROIDERY fun۱۹۷۴By ONDORISHA PUBLISHERS ۲۰